

**A Felsőoktatási
Tanácsadás Egyesület
(FETA) első tíz éve**

**A felsőoktatási diáktanácsadás intézményes
kereteinek és szolgáltatásainak kialakulása**

Szerkesztette:

Lisznyai Sándor – Puskás-Vajda Zsuzsa

FETA

Budapest, 2006

Szerkesztette: Lisznyai Sándor és Puskás-Vajda Zsuzsa
Szakmai lektor: Takács Ildikó

A kiadvány megjelenését az Oktatási Minisztérium
9305-11/2005. támogatási szerződése tette lehetővé.

© Katona Miklós, Lisznyai Sándor, Szenes Márta, Szövényi Zsolt, Rajnai Nadinka,
Rítóók Magda

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó ...	7
A Felsőoktatási Tanácsadás Magyar Egyesületének Alapszabálya.....	11
39/2001. (X. 24.) OM rendelet a diáktanácsadás szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményeiről	23
Ritoók Magda: Javaslat a felsőoktatási diáktanácsadó rendszer létrehozására.....	29
Szövényi Zsolt: Ahol minden egyes hallgató száz százalék. A tanácsadó szolgálatról.....	41
Rajnai Nadinka: Személyes mentálhigiénés, pszichológiai tanácsadás a felsőoktatásban	45
Szenes Márta–Katona Miklós: A kortárs segítés szerepe a diáktanácsadók működésében	61
Lisznyai Sándor: A FETA Nemzetközi Kapcsolatai – Közvetítő és modelladaptáló szerep	71
Diáktanácsadás – a FETA kiadványokban megjelent publikációk bibliográfiája 1995–2005 között	75

ELŐSZÓ

Tíz éve jött létre a FETA. Ez az alkalom lehetőséget ad arra, hogy az Egyesület korábbi kiadványaiban közölt legfontosabb tanulmányokból néhányat ismét megjelenessünk. A most kiadott írásokban a felsőoktatási diáktanácsadás megalakulása körül bábáskodók azokat a konstitutív és normatív szabályokat fogalmazták meg, amelyek lehetővé tették és biztosítják a diáktanácsadók, valamint a diáktanácsadó intézmények kapcsolathálójának működését.

A FETA alapszabálya Ritoók Magda felsőoktatási diáktanácsadásban szerzett tapasztalataiból és a külföldi – európai és kanadai – diáktanácsadók példáiból összegzett ismeretekből, jogász szakértők bevonásával született.

Ritoók Magda „Javaslat a felsőoktatási diáktanácsadó rendszer létrehozására” című írása azokat a konstitutív szabályokat foglalja össze, amelyek alapvető kritériumai a felsőoktatási diáktanácsadás intézményeinek; milyen elvi alapokon szerveződik és milyen feltételek között tudja megvalósítani céljait.

Az intézményszervezés másik fő alapfeltétele a szakemberképzés. A 2001 végén hatályba lépett rendelkezést, mely a diáktanácsadás szakirányú továbbképzési követelményeit foglalja össze, szintén tartalmazza kötetünk.

Az innovációs projektek megvalósításának nélkülözhetetlen feltétele a tágabb intézményi környezet létrehozása. Szövényi Zsolt írása a diáktanácsadás hazai elterjesztésének ügyében végzett tágabb intézményi „érzékenyítés” 10 évét tekinti át. A tanulmány írójának fontos szerepe volt abban, hogy a diáktanácsadás magyarországi keretei kialakultak. Szövényi Zsolt az Oktatási Minisztérium főosztályvezetőjeként felismerte a felsőoktatási reform és a felgyorsult társadalmi változások fiatalokra gyakorolt hatásait, és munkatársaival, Rádli Katalin főosztályvezető-helyetessel, valamint Soósné Faragó Magdolna szakértővel megkereste a fejlesztési irányokat. Munkájuk eredményeként a diáktanácsadás itthoni intézményes lehetőségeit és célkitűzéseit a 2006. március 1-jével életbe lépett új felsőoktatási törvény is megfogalmazza.

A tanácsadás vagy **counselling** alapja a segítségért fordulóknak – a FETA esetében elsősorban fiatalok – életvezetési és pszichológiai problémáik megoldásának segítése, az *autonómia érvényesítésével* egyidőben. Ez fontos különbség a pszichológiai segítségnyújtás medikális modelljeivel szemben. A FETA által képviselt tanácsadói gyakorlatnak az az alapfilozófiája, hogy a tanácsadók teljes körű és szakmai mélységű segítséget nyújtsanak, ugyanakkor tiszteletben tartásuk a kliensek önirányító képességét és saját döntéseikhez való jogát.

A társadalmi változásokkal párhuzamosan az emberek autonómiája megerősödött másrészt több döntés meghozására van lehetőségük és kötelezettségük. Ez a változó helyzet nagy számú és széles skálán mozgó krízist generál a hétköznapi életben. Napjainkra a *segítségkérés orientációi* megváltoztak. Mind a fiatalok, mind a felnőttek körében jellemző, hogy életvezetési, karrierépítési és döntési problémáik megoldásához *partnereket keresnek*, olyan szakembereket, akik a komplex élethelyzeteket, a sokszálú kapcsolatrendszereket figyelembe veszik, segítik az erőforrások aktivizálását, és támaszt nyújtanak a megoldás keresésében. Az életvezetési tanácsadás olyan adekvát kapcsolati keret, amely megfelel ezeknek a kihívásoknak.

Rajnai Nadinka írása a személyes tanácsadás módszereit és lehetőségeit rendszerű megközelítésben mutatja be.

A diáktanácsadók működésében a professzionális segítő szakemberek mellett fontos szerep jut a kortárssegítőknak is. A hallgatók diáktanácsadó intézményekben betöltött szerepéről, munkájáról és képzéséről szól Szenes Mária tanulmánya. Az írás a szegedi önkéntes segítőképzési tematikájának ismertetésével egy konkrét példán keresztül mutatja be a már működő kortárs segítő csoportot.

Lisznyai Sándor írása az Egyesület nemzetközi kapcsolatokban betöltött szerepét ismerteti 1995 óta. Az írás felvázolja azokat a lehetőségeket, amelyek nélkülözhetetlenek a hazai diáktanácsadásban dolgozó szakemberek munkájának továbbfejlesztéséhez, illetve bemutatja az Egyesület nemzetközi kapcsolatrendszerét, eddigi eredményeit és jövőbeni feladataira is javaslatot tesz.

A felsőoktatási tanácsadás itthoni elindítását, a konstitutív és normatív szabályok kidolgozását, megfogalmazását, és a hazai felsőoktatási tanácsadás intézményesülését az Oktatási Minisztérium, a Programfinanszírozási Pályázat, a Soros Alapítvány, az Autonómia Alapítvány, valamint a Phare pályázati források tették lehetővé. Ez

a munka azonban nem valósulhatott volna meg azoknak a felsőoktatási intézményekben dolgozó szakembereknek az együttműködése és támogatása nélkül, akik önkéntes vállalásaikkal létrehozták a hazai felsőoktatási diáktanácsadás szervezeti formáit és működési kereteit.

A szerkesztők
Budapest, 2006

A Felsőoktatási Tanácsadás Magyar Egyesülete ALAPSZABÁLYA

(4. számú módosítással egységes szerkezetben)

1. Az Egyesület neve: Felsőoktatási Tanácsadó Egyesület
Rövidített neve: FETA
(a továbbiakban Egyesület)
2. Az egyesület székhelye: Budapest
Telephelye: Bp. VI., Izabella utca 46.
3. Az alapítás éve: 1995.
4. A Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény rendelkezései alapján létrejövő egyesület, önálló jogi személy.
5. A Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület olyan egyesület, amelynek működése kiterjed a Magyar Köztársaság egész területére és egyes tagjainak szakmai tevékenysége, pl. továbbképzési tanfolyamok vezetése révén külföldre is.
6. Az Egyesület pecsétje:
köralakban: Felsőoktatási Tanácsadó Egyesület, 1995.
7. *Az Egyesület célja:*
A felgyorsult társadalmi-gazdasági változások következtében különösen fontosá vált az ifjúság – közöttük is különösen a felsőoktatásba készülők és a felsőoktatásban tanulók – mentálhigiénés gondozásával foglalkozó szakemberek (pszichológusok, a felsőoktatási intézmények oktatói, orvosok, felsőoktatási tanácsadók, szociális munkások és az ún. kortárssegítő diákok) számára megteremteni a szervezett és országosan koordinált szakmai műhely és tapasztala-

latcsere, a szupervízió, valamint a továbbképzés lehetőségeit. Ennek érdekében – szükség szerint – szakmai bizottságokat hoz létre, illetőleg működteti azokat. Az Egyesület arra törekszik, hogy megvalósítsa a felsőoktatási tanácsadásban – egyéni és csoportos keretben – felhasznált információs, konzultációs és terápiás módszerek alkalmazásának országos szintű koordinálását és továbbfejlesztését, valamint hogy segítséget nyújtson a felsőoktatási tanácsadásban létrehozandó korszerű intézményrendszer modelljének kialakításához, beleértve a felsőoktatási intézmények oktatóinak nyújtandó mentálhigiénés konzultációt. Célja továbbá, hogy a maga tevékenységi keretei között segítse a leendő felsőoktatási tanácsadási szakemberek – felsőoktatási intézményekben folyó – képzését, **ideértve a drogreprevencióra és egyéb szenvedélybetegségek megelőzésére, valamint a fogyasztással élők esélyegyenlőségének elősegítésére történő felkészülést.** Az Egyesület kiemelt hangsúlyt fektet arra, hogy a felsőoktatási tanácsadás-kultúrát az ország határain kívül közeli és távoli régiókban terjessze. Célja a tagság részére a nemzetközi együttműködés lehetőségeinek fenntartása és bővítése.

Célkitűzésein belül arra törekszik, hogy az ország felsőoktatási intézményeiben segítse és saját tevékenységi keretei között hozzájáruljon az alábbi felsőoktatási feladatok megvalósításához:

A hallgató számára biztosítani mindazokat az információkat, és szolgáltatásokat, amelyek tanulmányai alatt beilleszkedését, egészséges életvitelét, egészségügyi ellátását szolgálják, **különös tekintettel a drogreprevencióra és egyéb szenvedélybetegségek megelőzésére valamint a fogyasztással élők esélyegyenlőségének elősegítésére.**

Az intézményi tanulmányi pontrendszer bevezetésével párhuzamosan az intézményben segít megszervezni:

- az egyéni tanulmánytervezéshez szükséges tanulmányi tanácsadást;
- a hallgatók tájékoztatásának módját, a tájékoztatás szervezeti rendszerét.

Az Egyesület a társadalom és az egyén közös érdekeinek kielégítésére a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. Törvény 26. § c) pontjában foglalt következő közhasznú tevékenységeket látja el:

- „3. tudományos tevékenység, kutatás;
4. nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés”

8. Az Egyesület feladatai a fenti célok megvalósítása érdekében:

- a) Szakmai találkozók, konferenciák rendezése. Továbbképző szemináriumok szervezése, különös tekintettel a felsőoktatási tanácsadáshoz kapcsolódó speciális témák és módszerek bemutatására neves hazai, illetve külföldi előadók meghívásával, továbbá esetenkénti és rendszeres szupervízió biztosítása az egyéni és csoportos tanácsadó és terápiás munkához.
- b) Elméleti és empirikus kutatások végzése, szakmai anyagok elkészítése, gondozása és publikálása.
- c) A felsőoktatási tanácsadáshoz szükséges szakirodalmi bázis kiépítése, külföldi szakirodalom lefordítása, a hazai és külföldi szakirodalom terjesztése.
- d) A felsőoktatási tanácsadás módszereinek továbbfejlesztése érdekében – szükség szerint – gyakorlati tanácsadási tevékenység elvégzése.
- e) A nemzetközi szakmai események hazai népszerűsítése és a tagság azokon való részvételének elősegítése.
- f) Az Egyesület tagjainak szakmai érdekképviselete.
- g) Partneri kapcsolatok fenntartása a különféle hazai és nemzetközi szakmai szervezetekkel, valamint a célkitűzéseikben érintett felsőoktatási intézményekkel.
- h) Véleménynyilvánítás a felsőoktatásban tanuló fiatalok helyzetét, mentálhigiénéjét érintő kérdésekben. Ezzel összefüggésben jogszabályok megalkotásának és egyéb intézkedések megtételének kezdeményezése. Ajánlások kidolgozása a felsőoktatási tanácsadó tevékenységet segítő támogatási, pályázati koncepciók kimunkálásához.
- i) Az egyesületi pénzalap megteremtése pályázatok benyújtásával, adományok gyűjtésével, a tagdíjak, illetve egyéb források felhasználásával.
- j) Az egyesületi közhasznú tevékenységre irányuló célok megvalósítása érdekében – az ésszerű kockázat mértékéig gazdasági-vállalkozói tevékenység folytatása. Az Egyesület gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, azt az alapszabályban meghatározott tevékenységére fordítja. Az Egyesület vállalkozási tevékenységet csak közhasznú céljainak megvalósítása érdekében, azokat nem veszélyeztetve végezhet.
- k) Az Egyesület politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független, azoknak anyagi támogatást nem nyújt, országgyűlési és önkormányzati képviselőt nem állított, és a jövőben sem állít, illetőleg támogatást nem nyújt.

9. Az Egyesület tagsága:

Az Egyesület tagja lehet állampolgárságra és nemzetiségre való tekintet nélkül minden olyan természetes és jogi személy, illetőleg szervezet, aki, illetőleg amely az alapszabályt elfogadja, vállalja, hogy a közös célok megvalósítását aktívan elősegíti és a tagdíjat rendszeresen fizeti.

Az Egyesületnek tagjai lehetnek azok a diákok is, akik kortárssegítőként kapcsolódnak a felsőoktatási tanácsadáshoz.

A felsőoktatási intézmények hallgatói választhatnak a rendes és a pártoló tagsági forma között. Rendes tagként tagdíjat kötelesek fizetni, pártoló tagként ez a kötelezettség nem terheli őket.

Pártoló tagjai lehetnek az Egyesületnek, akik a működéshez, tevékenységhez anyagi, szakmai, vagy egyéb támogatást nyújtanak.

Tiszteletbeli tag lehet, aki a felsőoktatási tanácsadáshoz kapcsolódó elméleti vagy gyakorlati területen jelentős eredményeket ért el, illetőleg kiemelkedő közéleti tevékenységet folytat, vagy az Egyesület javára különleges szolgáltatásokat tett.

Tiszteletbeli tag nem fizet tagdíjat.

Az Egyesület nem zárja ki, hogy tagjain kívül más is részesülhessen közhasznú szolgáltatásaiból.

10. A tagság keletkezése és megszűnése:

Az Egyesületbe történő belépés, illetőleg az abból való kilépés önkéntes. A tagsági viszony felvétel alapján jön létre.

Az új tagokat – a belépési nyilatkozat alapján – a vezetőség veszi fel, egyszerű szótöbbséggel hozott határozattal.

Az Egyesület tagjai sorába az vehető fel, aki az alapszabályt magára nézve kötelezőnek ismeri el.

Az Egyesület tagja évenként – a tárgyév december hó 31. napjáig – tagdíjat köteles fizetni, annak összegét a Közgyűlés határozza meg.

A tagsági viszony megszűnik:

- kiválással, ha a kiválni szándékozó tag e szándékát az Egyesület vezetőségének bejelentette;
- kizárással, ha a tagot az alapszabállyal ellentétes magatartása miatt a vezetőség 2/3- os többségi határozattal kizárja;

- törléssel, ha a tag a tagsági díjat 6 hónapon túl nem fizeti, és azt felhívás ellenére 30 napon belül nem pótolja;
- a tag halálával, kollektív tagság esetén a társulás feloszlásával.

A kizárást, vagy a törlést elrendelő határozat ellen az érintett tag a határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül a vezetőséghez fellebbezést nyújthat be. Az írásbeli fellebbezést a soron következő közgyűlés napirendjére kell tűzni. A közgyűlés határozata ellen fellebbezésnek helye nincs.

11. A tagok jogai és kötelezettségei:

A rendes tagok jogai:

- részt vehetnek az egyesület tevékenységében és rendezvényein;
- a közgyűlésen szavazati és választhatósági joggal vehetnek részt;
- választhatók az egyesület szerveibe.

A tagok kötelezettségei:

- eleget tenni az alapszabályban meghatározott feltételeknek;
- a tagsági díjat rendszeresen fizetni;
- támogatni az egyesületet céljainak megvalósításában.

A pártoló és tiszteletbeli tagok:

- részt vehetnek az egyesület tevékenységében és rendezvényein;
- használhatják a pártoló, illetőleg a tiszteletbeli tag címet;
- a közgyűlésen előterjeszhetik javaslatukat.

12. Az Egyesület szervezete:

1. Közgyűlés

2. Vezetőség

- a) Elnök, Társelnök
- b) Ügyvezető elnök
- c) Gazdasági vezető

1. Közgyűlés

1.1. A közgyűlés az Egyesület legfőbb döntéshozó szerve, amely a tagok összességéből áll. A közgyűlést szükség szerint, de legalább évente egyszer kell összehívni. A közgyűlést a vezetőség hívja össze. Össze kell hívni a közgyűlést akkor is, ha a tagok egyharmada az ok és a cél megjelölésével ezt kívánja, vagy

ha a bíróság elrendeli. Mind a rendes, mind a rendkívüli közgyűlést annak időpontja előtt legalább tizenöt nappal, a meghívó és a tárgysorozat közlésével, a hozandó határozatok feltüntetésével kell összehívni. Az összehívás módját (levél, ajánlott levél, írásbeli körözvény stb.) a vezetőség állapítja meg. A közgyűlés nyilvános. A közgyűlésen jelenlevő tagok legalább 2/3-ának kérésére elrendelhető valamely belső ügygel érintett napirendi pont zárt tárgyalása, ha ezt jogszabály lehetővé teszi. Az ilyen ügy tárgyalására vonatkozó döntésről a közgyűlés megkezdése előtt kell határozatot hozni.

A közgyűlés határozatképes, ha a tagok létszámának több mint a fele, (50%+1 fő) jelen van. A határozatképtelenség miatt elhalasztott közgyűlést 30 napon belül történő ismételt összehívása esetén a közgyűlés az eredeti napirendben felvett kérdésekben a megjelentek számára való tekintet nélkül határozatképes.

1.2. A közgyűlés a szervezetet érintő minden kérdésben dönthet. Kizárólagos hatáskörébe tartozik:

- a vezetőség megválasztása,
- vezetőség beszámoltatása,
- az elnök megválasztása,
- a vezetőség éves beszámolójának, az éves költségvetésnek, a közhasznúsági jelentések elfogadása, jóváhagyása,
- az alapszabály megállapítása és módosítása,
- az egyesület két közgyűlés között végzett munkájának megvitatása, az egész szervezetet érintő, az elkövetkezendő időszak munkájának céljait meghatározó döntések meghozatala,
- a vezetőség döntéseinek ellenőrzése a tagfelvételi és kizárási ügyekben,
- az egyesület más társadalmi szervezettel való egyesülésének valamint feloszlásának kimondása.

1.3. A közgyűlés határozatait általában egyszerű szótöbbséggel, nyílt szavazással hozza.

Szavazategyenlőség esetén a közgyűlés elnökének – korelnökének – a szavazata dönt. A jelenlevő tagok legalább egyharmadának kérésére elrendelhető a titkos, vagy minősített többséget igénylő szavazás.

Egyhangú határozat szükséges az alapszabály elfogadásához.

Kétharmados többség szükséges:

- az alapszabály módosításához;
- az egyesület feloszlásának, egyesülésének kimondásához;
- a vezetőség megválasztásához vagy visszahívásához.

Elegendő az egyszerű szótöbbség:

- a vezetőség szakmai és gazdasági beszámolójának, közhasznúsági jelentésének elfogadásához, jóváhagyásához;
- a tagdíj összegének megállapításához,
- az Egyesület működését érintő egyéb ügyek eldöntéséhez.

A közgyűlést – a megjelentek közül – az erre az alkalomra megválasztott levezető elnök vezeti. A közgyűlésről jegyzőkönyvet kell vezetni. A jegyzőkönyv hitelesítésére a szervezet két tagját kell felkérni. A jegyzőkönyv tartalmazza a közgyűlés határozatait. A határozatok közzétételének módját a közgyűlés állapítja meg.

Az Egyesület éves bevétele nem haladja meg az öt milliő forintot, ezért felügyelő szervet nem hoz létre.

2. Vezetőség

A vezetőség két közgyűlés között az egyesület irányító és végrehajtó szerve. Tagjai az elnök és a társelnök, az ügyvezető elnök és a gazdasági vezető. A vezetőség feladata, hogy két közgyűlés között intézze az egyesület mindazon ügyeit, amelyeket az Alapszabály nem utalt a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe.

A bankszámla feletti rendelkezéshez az Egyesület két képviseleti joggal felruházott vezető tagjának aláírása szükséges. Az egyesületi alapszabály e pontja úgy határozza meg a rendelkezési jogot, hogy a mindenkori elnök és a gazdasági vezető, illetőleg az ügyvezető elnök és a gazdasági vezető, vagy az elnök és egy vezetőségi tag jogosult az együttes aláírásra.

A vezetőség a közgyűlésnek beszámolni tartozik. A vezetőség gondoskodik az alapszabályban foglaltak betartásáról, a közgyűlés határozatainak végrehajtásáról. Feladatai megvalósítása érdekében évente legalább három ülést tart. A javasolt napirendet és az esetlegesen szükséges írásos anyagokat is tartalmazó meghívást tíz nappal az ülés előtt minden vezetőségi tagnak meg kell küldeni. A vezetőség az ülésén az elnök irányításával megtárgyalja a napirenden szereplő ügyeket. Határozatait a jelenlévők egyszerű szótöbbséggel, nyílt szavazással hozzák meg. A vezetőség akkor határozatképes, ha az ülésen a tagjainak leg-

alább a fele jelen van. Az ülésről emlékeztető készül, amely tartalmazza a hozott határozatokat, a végrehajtásáért felelős tag(ok) nevét és a kítűzött feladat végrehajtásának határidejét.

Az elnök, – az őt akadályoztatása esetén helyettesítő – társelnök, az ügyvezető elnök, és a gazdasági vezető megválasztása – kétharmados többségi szavazással **4 (négy)** éves időtartamra – a közgyűlés hatáskörébe tartozik.

A vezető szerv határozathozatalában nem vehet részt az a személy, aki vagy akinek közeli hozzátartozója (Ptk. 685. § b) pont), élettársa (a továbbiakban együtt: hozzátartozó) a határozat alapján

a) kötelezettség vagy felelősség alól mentesül, vagy

b) bármilyen más előnyben részesül, illetve a megköendő jogügyletben egyébként érdekelt. Nem minősül előnynek a közhasznú szervezet cél szerinti juttatásai keretében a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzügyi szolgáltatás, illetve a társadalmi szervezet által tagjának, a tagsági jogviszony alapján nyújtott, létesítő okiratnak megfelelő cél szerinti juttatás.

A közhasznú szervezet megszűntét követő két évig nem lehet más közhasznú szervezet vezető tisztségviselője az a személy, aki olyan közhasznú szervezetnél töltött be – annak megszűntét megelőző két évben legalább egy évig – vezető tisztséget, amely az adózás rendjéről szóló törvény szerinti köztartozását nem egyenlítette ki. A vezető tisztségviselő, illetve az ennek jelölt személy köteles valamennyi érintett közhasznú szervezetet előzetesen tájékoztatni arról, hogy ilyen tisztséget egyidejűleg más közhasznú szervezetnél is betölt.

a) Elnök és Társelnök:

Az elnök és társelnök feladata

- a rendes és rendkívüli közgyűlés összehívása;
- a vezetőség időszakos beszámolójának a közgyűlés elé terjesztése;
- az Egyesület képviselete harmadik személyekkel szemben, illetőleg hatóságok előtt.

Az elnök és társelnök említett jogkörének korlátozása harmadik személyekkel szemben semmis. Az elnök és társelnök tartós akadályoztatása esetén az egyesület ügyeit a vezetőség irányítja.

b) Ügyvezető elnök:

Az Egyesületet az ügyvezető elnök is képviseli harmadik személyekkel szemben, illetőleg hatóságok előtt. Az ügyvezető elnök említett jogkörének korlátozása harmadik személyekkel szemben semmis. Az ügyvezető elnök – tartós akadályoztatása esetén – írásbeli meghatalmazás alapján az egyes ügyek intézésére alkalmanként más vezetőségi tagot hatalmazhat fel.

Az ügyvezető elnök feladata:

- a vezetőség döntése alapján állami és társadalmi szinten képviseli az egyesület érdekeit;
- irányítja az Egyesület különböző részterületeinek munkáját;
- gondoskodik a vezetőség határozatainak végrehajtásáról;
- megszervezi az Egyesület adminisztrációs feladatainak ellátást;
- előkészíti a közgyűlést.

c) Gazdasági vezető:

Feladata az egyesület **gazdálkodásának** irányítása, a könyvelés ellenőrzése, tervek és elszámolások elkészítése, a kifizetések engedélyezése, **a gazdálkodást érintő szabályzatok készítése, aktualizálása, valamint az egyesület gazdálkodásának folyamatos koordinációja. Feladata továbbá az egyesület által kötetendő, a gazdálkodással összefüggő szerződések, kötelezettségvállalások előzetes ellenjegyzése. Jogosult gazdasági természetű ügyekben az egyesületet önállóan képviselni.**

A közgyűlés és a vezetőség (a továbbiakban: vezető szervek) által hozott határozatokról az Egyesület folyamatos nyilvántartást vezet. A nyilvántartásnak tartalmaznia kell a határozat tartalmát, időpontját és hatályát, a döntést támogatók és ellenzők számarányát. A vezető szervek döntéseit, a szervezet működésének, szolgáltatásainak igénybevétele módjának adatait, beszámolói a szervezet székhelyén elhelyezett hirdetőtábla útján hozza nyilvánosságra. A szervezet működésével kapcsolatosan keletkezett iratokat a székhelyén – előzetesen egyeztetett időpontban – bárki megtekintheti, azokról térítés ellenében másolatot kérhet.

Az Adatvédelmi Törvény rendelkezéseinek megfelelően az Egyesület működését dokumentáló adatok nyilvánosak.

A szakmai bizottságok vezetői segítik a Vezetőség munkáját, szakterületükön a közgyűlés határozatainak és a vezetőségi munkatervnek megfelelően szervezik és irányítják csoportjaik működését. A vezetőség ülésein ellájtják a bizottságuk szakmai képviselőjét, szavazati joggal nem rendelkeznek. Javaslatot készítenek a vezetőség számára az Egyesület munkatervének összeállításához.

13. Az Egyesület gazdálkodása, anyagi forrásai:

Az egyesület éves költségvetés alapján gazdálkodik.

Az egyesület költségeinek fedezetül

- a) az egyesületekkel együttműködő szervektől kapott támogatások;
- b) a közgyűlés által megállapított tagsági díjak;
- c) a pártoló tagoktól származó pénzbeli és más támogatások;
- d) egyéb önkéntes felajánlások;
- e) alapítványoktól vagy más szervektől kapott támogatások

szolgálnak.

Az Egyesület a gazdálkodás során elért eredményét nem osztja fel. Visszaforgatja az alapító okiratban megfogalmazott célok érdekében végzett egyesületi tevékenység fejlesztésére.

A gazdálkodással a vezetőség a gazdasági vezetőt bízza meg, aki a tényleges pénzügyi helyzetről tájékoztatja a vezetőséget és elszámol a közgyűlés előtt.

Tevékenységéért a közgyűlés tiszteletdíjat állapíthat meg.

Az Egyesület tartozásaiért az Egyesület saját vagyonával felel. A tagok a tagdíj megfizetésén túl az egyesület tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.

Az egyesület képviselő és ügyintéző szerveinek (L. a 12. pont) tagjai részére a közgyűlés tiszteletdíjat állapíthat meg. A vezetőségnek joga van egyes tagjait külön feladatokkal megbízni, térítés ellenében is.

Az Egyesület befektetési tevékenységet nem folytat.

14. Az Egyesület megszűnése:

Az Egyesület megszűnik, ha

- a) feloszlását, vagy
- b) más társadalmi szervezettel való egyesülését a közgyűlés elhatározza;

c) felosztással (1989. évi II. tv. 16. § (2) bek. d) pont);

d) megszűnésének megállapításával (a tv. 16 § (2) bek. e) pont).

Az egyesület megszűnése esetén az Egyesület vagyonáról – a hitelezők kielégítése után – a közgyűlés dönt. A vagyon felosztásának módját a vezetőség jogosult megállapítani. Ha a megszűnést követő 90 napon belül a vezetőség nem dönt, akkor a vagyont az Egyesület megszűnésekor meglévő tagjai között a belépésüktől kezdve befizetett tagdíjak összegének arányában kell felosztani.

15. Zárórendelkezések:

Az alapszabályban és az egyesület egyéb szabályaiban nem rendezett kérdésekben az 1989. évi II. törvény rendelkezései, valamint a Polgári Törvénykönyv vonatkozó szabályai az irányadók.

Az Egyesület a Fővárosi Bíróság által vezetett nyilvántartásba vétellel válik jogi személlyé.

Záradék:

Jelen alapszabályt a Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület közgyűlése 1998. január 20. napján egyhangú határozattal elfogadta.

Kiegészítő záradék: A jelen módosítással egységes szerkezetbe foglalt alapszabályt az egyesület közgyűlése 2003. november 28. napján egyhangú határozattal elfogadta.

Budapest, 2003. november 28.

39/2001. (X. 24.) OM rendelet a diáktanácsadás szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményeiről

A felsőoktatásról szóló – többször módosított – 1993. évi LXXX. törvény 74. §-a (1) bekezdésének e) pontjában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem el: 1. § (1) A diáktanácsadás szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményeit e rendelet melléklete tartalmazza.

(2) A diáktanácsadás szakirányú továbbképzési szakon a kötelezően választott szakági területen felsőoktatási diáktanácsadó, közoktatási diáktanácsadó vagy szakképzési diáktanácsadó szakképzettség szerezhető.

(3) Amennyiben a képző intézményben nem állnak rendelkezésre a három szakági specializáció megvalósításához szükséges feltételek, a képzés egy vagy két szakági területen is indítható.

2. § (1) A szakágnak megfelelő közoktatási, szakképzési, illetve felsőoktatási diáktanácsadó szakképzettség csak szakirányú továbbképzésben szerezhető.

(2) A kötelezően választandó szakág mellett – párhuzamosan vagy az oklevél megszerzését követő egy féléves képzésben – valamely másik szakág elvégzése is lehetséges. Az újabb szakágban megszerzett szakképzettséget az oklevélhez csatolt tanúsítvány ismeri el.

3. § E rendelet hatálybalépése előtt a felsőoktatási diáktanácsadási szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményeiről szóló 30/1997. (IX. 16.) MKM rendelet alapján az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett, illetve az ott megkezdett képzés befejezésekor kiadott oklevelek a szakképzettség tekintetében egyenértékűek az e rendeletben meghatározott felsőoktatási szakági specializációban szerezhető szakirányú szakképzettséggel. A pedagógus-szakvizsga követelményei az erről szóló külön jogszabályban foglaltak szerint teljesíthetők.

4. § (1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a felsőoktatási diáktanácsadási szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményeiről szóló 30/1997. (IX. 16.) MKM rendelet hatályát veszti.

Melléklet a 39/2001. (X. 24.) OM rendelethez

A diáktanácsadás szakirányú továbbképzési szak képesítési követelményei

1. A képzési cél

A képzés célja olyan szakemberek képzése, akik alkalmasak és képesek a közoktatásban, a szakképzésben, illetve a felsőoktatásban tanuló diákok körében – egyéni és csoportos formában – végzendő információs és mentálhigiénés tanácsadási feladatok ellátására.

Ennek keretében:

- segíteni tudják a diákok tájékozódását a közoktatás, a szakképzés, illetve a felsőoktatás rendszerében, az oktatás, illetve képzés során és a befejezése után elérhető tanulási és munkavállalási lehetőségekben, beleértve a tájékoztatás fenti témákra vonatkozó nemzetközi információit is;

- segítséget, tanácsot tudnak nyújtani a közoktatási, a szakképzési, illetve a felsőoktatási intézményekbe való jelentkezéshez, a beilleszkedéshez, a tanulmányi, tanulási, valamint az oktatás vagy képzés időszakában jelentkező életvezetési, magánéleti, karriertervezési problémák megoldásához, ennek során képesek megítélni, mely problémák esetén szükséges más szakemberek (pszichológus, orvos, jogász, szociális munkás, munkavállalási tanácsadó stb.) bevonása, ezen lehetőségek igénybevételéhez megfelelő információkkal rendelkeznek;

- képesek hozzájárulni a tanulók vagy hallgatók pályafejlődéséhez, személyes lehetőségeik kibontakoztatásához, a szakképzésbe, a felsőoktatásba vagy a munka világába való belépéshez szükséges döntési, alkalmazkodási és karriertervezési stratégiáik kialakításához;

- személyes kompetenciájuk, képességeik és készségeik kifejlesztése révén alkalmasak és képesek a tanulók vagy hallgatók körében mentálhigiénés segítő kapcsolat kialakítására és fenntartására;

- a tanulóknak vagy hallgatóknak az oktatási rendszerben történő eligazodása, továbbhaladási lehetőségeinek a kiválasztása, illetve az adott oktatási intézmény speciális jellegzetességeihez, céljaihoz való sikeres alkalmazkodása érdekében képesek a diáktanácsadás területén lehetséges átfogó fejlesztési megoldások kezdeményezésére a közoktatási, a szakképzési, a felsőoktatási, illetve a munkavállalási információs szervezeti rendszerekben.

2. Az oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése

Diáktanácsadó, megjelölve a kötelezően választott szakági területet (felsőoktatási diáktanácsadó, közoktatási diáktanácsadó vagy szakképzési diáktanácsadó).

3. A képzésben való részvétel előfeltétele

A képzésben egyetemi vagy főiskolai szintű végzettséggel és humán jellegű (pedagógus, közgazdász, bölcsész, pszichológus, jogász, egészségügyi, szociális stb.) szakon szerzett szakképzettséggel lehet részt venni.

A pedagógus szakképzettséggel rendelkezők a pedagógus-szakvizsga követelményeit a 41/1999. (X. 13.) OM rendelet mellékletének 4.7. pontja szerint teljesíthetik.

4. A képzési idő

4.1. Egy szakági specializáció felvétele esetén legalább 4 félév, legalább 360 tanóra, legalább 120 kredit. További szakági specializáció e rendeletben meghatározott követelményeinek az elvégzéséhez újabb legalább egy félév, legalább 90 tanóra szükséges.

4.2. A pedagógus-szakvizsga teljesítéséhez – figyelembe véve az 5. pontban meghatározott tanulmányi területeket – további, legalább egy félév, legalább 90 tanóra szükséges.

4.3. A képzési idő magában foglalja a kötelező, a kötelezően választandó és a szabadon választható tantárgyak elméleti és gyakorlati óráit, valamint a kötelező szakmai gyakorlatok és tréningek idejét.

5. A képzés főbb tanulmányi területei

5.1. Általános szakmai elméleti képzés

a) A tanácsadással és a mentálhigiénével összefüggő, elméleti megalapozást szolgáló területek: pszichológia, pedagógia, andragógia, szociológia, kultúrantropológia, szociálpolitika, életkori jellegzetességek és pszichológiai problémák a serdülő-, ifjú- és felnőttkorban, krízisprevenció és -intervenció, egészségvédelem, életpálya-építési, párkapcsolati és konfliktuskezelési tanácsadás, a tanulmányi teljesítmények optimalizálásának lehetőségei, szabadidő, deviancia, foglalkoztatáspolitikai, jog.

b) A szakág megválasztását megalapozó területek: közoktatás-, szakképzés- és felsőoktatás-politika, az oktatás (a közoktatás, a szakképzés és a felsőoktatás) szervezeti, működésbeli, ügyviteli és a pedagógiai szakszolgálati intézményi rendszerének, az oktatási, illetve képzési rendszer szerkezetének, a

képzés szakmai és szakosodási struktúrájának, illetve felvételi lehetőségeinek átfogó ismeretei.

E képzési terület a tanórákban kifejezett képzési időnek legalább a 25%-át alkotja.

5.2. Általános szakmai gyakorlati képzés

- a) Önismeret fejlesztése és az erre épülő problémafelismerési és problémakezelési készségek elsajátítása.
- b) Az egyéni és csoportos tanácsadáshoz szükséges kapcsolatkezelési és segítő kapcsolati készségek elsajátítása.
- c) A diákok beilleszkedési, életvezetési, kapcsolati, szociális, szabadidős és iskolai tanulási problémái, illetve kezelésének stratégiái a különböző típusú oktatási intézményekben és formákban, a munkavállalással, pályakezddés-sel, munkanélküliséggel összefüggő problémák kezelése.

E képzési terület a tanórákban kifejezett képzési idő legalább 25%-át alkotja.

5.3. Szabadon választható elméleti és gyakorlati területek

Például számítógéppel támogatott tanácsadás, az addiktológiai tanácsadás speciális feladatai, tanár-diák, gyermek-szülő, kortárs- és párkapcsolati problémák kezelése, szabadidős, karrierépítési, munkavállalási stb. tanácsadás, speciális szükségletű csoportok.

E terület a tanórákban kifejezett képzési idő legfeljebb 15%-át alkotja.

5.4. A szakági specializációs képzés elméleti és gyakorlati ismeretei

5.4.1. A közoktatási szakágban

A közoktatás intézményrendszere és működése; a gyermekkor, a serdülőkor és a tanulói szerep sajátosságai; az iskolai légkör; a diákönkormányzás; a szülő-gyermek, a tanár-diák és a kortárskapcsolatok konfliktusai és kezelése; a tanulás és továbbtanulás pedagógiai támogatása.

5.4.2. A szakképzési szakágban

A szakképzés intézményrendszere és működése; a közoktatással, a felsőoktatással és a munka világával való kapcsolódásai; a tanulói és a felnőtt szerep, a serdülő-, ifjú- és felnőttkor életkori és tanulási sajátosságai; szakmák-foglalkozások képzési követelményei, iskolai rendszerű és iskolarendszeren kívüli szakképzési, felnőttoktatási lehetőségek; munkavállalási, karrierépítési, párkapcsolati tanácsadás; szülői, családi szerepek.

5.4.3. A felsőoktatási szakágban

A felsőoktatás intézményrendszere és működése; átmenetek, kapcsolatok a közoktatás, a szakképzés és a munka világával; a diák- és a felnőtt szerep, az ifjú- és felnőttkor életkori és tanulási sajátosságai; képzési, továbbképzési és felnőttoktatási lehetőségek; szakmai szocializáció, értelmiségivé válás; munkavállalási, karrierépítési, párkapcsolati tanácsadás, szülői, családi szerepek.

E képzési terület a képzési idő legalább 25%-át alkotja.

5.5. Az elméleti és a gyakorlati képzés összességében a tanórákban kifejezett képzési időnek mintegy 50-50%-át alkotja.

A gyakorlati képzés egyéni és csoportos formában, a gyakorlati órán, illetve a diáktanácsadás különböző, majd a szakági specializációnak megfelelő területein és helyszínein, szupervízió mellett folyó terepmunka során valósul meg.

6. Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Az ismeretek ellenőrzési rendszere a tantervben előírt aláírások, gyakorlati minősítések megszerzéséből, vizsgák – beszámolók, kollokviumok, szigorlatok – letételéből, a szakmai gyakorlatok teljesítéséből, tréningeken való részvételből, a szakdolgozat elkészítéséből, valamint a záróvizsgából tevődik össze.

A gyakorlati minősítés három fokozatú: kiválóan megfelelt, megfelelt, nem felelt meg.

6.1. Szigorlat

Az elméleti képzés 5/1. a) pontjában foglalt terület alapozó tárgyaiból, valamint erre épülően az 5.4. pontban foglalt szakági terület elméleti tárgyaiból kialakított két komplex szigorlat kötelező.

6.2. Szakdolgozat

A diáktanácsadás általános vagy a választott szakági terület tárgykörében készített dolgozattal a hallgatónak tanúsítania kell, hogy tanulmányaira alapozva, a szakirodalom feldolgozásával és empirikus tapasztalatok vagy vizsgálatok alapján képes az elsajátított ismeretanyag önálló gyakorlati alkalmazására, illetve fejlesztési javaslatok megfogalmazására.

6.3. Záróvizsga

6.3.1. A záróvizsgára bocsátás feltételei

– az intézményi tantervben előírt követelmények teljesítése, beleértve a gyakorlatok elvégzését tanúsító, háromfokozatú minősítéssel ellátott dokumentumokat is;

- bírálók által elfogadott szakdolgozat;
- a szakdolgozat: 20 kredit.

6.3.2. A záróvizsga részei

- komplex szóbeli vizsga, különös tekintettel a szakági területen megszerzett ismeretek integrált alkalmazására;
- szakdolgozat megvédése.

6.3.3. A záróvizsga eredménye

A záróvizsga eredményét a szakdolgozat és védése alapján kialakított érdemjegyből, valamint a szóbeli vizsga érdemjegyből kialakított átlag alapján háromfokozatú minősítés adja: kiválóan megfelelt, megfelelt, nem felelt meg.

Ritoók Magda

Javaslat a felsőoktatási diáktanácsadó rendszer létrehozására

A javaslat a felsőoktatási diáktanácsadás egyik lehetséges
modelljét tartalmazza

A) CÉLKITŰZÉSEK, FELADATOK

A felsőoktatási törvény alapelveinek megfelelően feltétlenül szükséges, hogy az Egyetemi¹ Diáktanácsadó Központ mint önálló szervezeti egység létrejöjjön, és életvezetési, humánpolitikai szolgáltatásokat nyújtson az egyetem hallgatói számára,

együttműködve a karokon működő (vagy a továbbiakban létrehozandó) Kari Diáktanácsadó Központokkal.

Jelen javaslat e program megvalósításának feladatait tartalmazza: tartalmi, szervezeti és gazdasági szempontból egyaránt.

Kiindulás

A hallgatói tanácsadó feladatokat ellátó szolgáltató intézmények nélkül nem biztosítható az egyetemi hallgatók gördülékeny alkalmazkodása az oktatás egyre differenciálódó, egyre sokszínűbb feltételeihez, megfelelő szintű tájékozódásuk a képzési lehetőségekről, karrierépítésük és elhelyezkedésük elősegítése és munkaerő-piaci alkalmazkodóképességük fejlesztése. Mindez csak átgondolt tájékoztatással, szükség

¹Az egyetemi helyett a főiskolákon értelemszerűen a főiskolai értendő.

esetén személyesen megfogalmazott igény alapján történő tanácsadással segíthető elő.

E fenti célkitűzésnek kiemelt jelentőséget ad az európai felsőoktatási térség – hallgatóink számára elérhetővé tétele – kialakításának szükségessége. A Bolognai Nyilatkozat hangsúlyozza az egyenlő esélyekkel megvalósuló mobilitáshoz elengedhetetlen szolgáltatások rendszere megteremtésének fontosságát. (Bologna declaration, 2/4.)

A jelenlegi helyzetkép jellemzője, hogy különböző jogszabályokban már megfogalmazódott a hallgatói tanácsadás fejlesztésének szükségessége. A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. Törvény 37/A. § (2) bekezdése szerint: *A hallgató számára az egyetemen biztosítani kell mindazokat az információkat és szolgáltatásokat, amelyek tanulmányai alatt beilleszkedését, egészséges életvitelét, egészségügyi ellátását szolgálják. Ugyanezen törvény 50. § (2) bekezdése kimondja: A felsőoktatási intézmények a 37/A. § (2) bekezdésében meghatározott feladatok ellátását más intézményekkel való együttműködésben vagy saját szervezeti egység létrehozásával biztosítják.*

A 90/1998. (V. 8.) Korm. Rendelet 9. § 2. pontja szerint az intézményi tanulmányi pontrendszer bevezetésével párhuzamosan az intézményben meg kell szervezni:

- b) az egyéni tanulmánytervezéshez szükséges tanulmányi tanácsadást;
- c) a hallgatók tájékoztatásának módját, a tájékoztatás szervezeti rendszerét.

A 2005. évi CXXXIX törvény a felsőoktatásról megfogalmazza a hallgatói tanácsadás létrehozásának feltételeit és feladatait. [27. § (4)a, 46. § (3)].

Feladatok

Alapvető cél, hogy megtörténjen a hallgatói diáktanácsadó intézményrendszer létrehozása, illetve a diáktanácsadóknak a felsőoktatás szervezeti rendjébe történő integrálása.

A diáktanácsadást végző hallgatói szolgáltató intézményeknek feladata, hogy az említett korcsoport életvezetési problémáit megfelelő szinten kezeljék és biztosítsák az európai térségben megvalósuló esélyegyenlőséghez szükséges szolgáltatásokat.

Olyan fontos kérdésekre kell felkészíteni az egyetemi védőhálóban élő hallgatókat, mint: a hatékony életvezetés, a munkában való helytállás, a párválasztás és családter-

vezés. Mindezek sorában kezelni kell azokat a nehézségeket is, amelyek a különböző hallgatói rétegek életében speciálisan jelennek meg:

- egyenlőség az intézményben tanulók között. (Fogyatékkal élők, első generációs értelmiség nehézségei, külföldi hallgatók beilleszkedése, kisebbségi származás);
- a kreditrendszer mentálhigiénés szempontból előnytelen következményeinek kompenzálása, közösségek építésének katalizálása;
- a tudatos életút és karriervezetés pszichológiai alapú megvalósítása;
- esélyegyenlőség megteremtése a bekerülés, a bennmaradás, illetve munkába állás kapcsán;
- az egészségmegtartási normák tudatosítása, az egészségkárosító magatartás – mindenekelőtt a függőségi problémák – megelőzése és kezelése.

A felsőoktatási diáktanácsadás nemzetközi tapasztalatai alapján nyilvánvaló, hogy az EU-csatlakozás általános feltételei e témakörben is érvényesek. Valamennyi jelenlegi EU-tagország gondoskodik a felsőoktatásban tanulókról, intézményenként megteremtve számukra az esélyegyenlőséghez nélkülözhetetlen információkat, különös tekintettel a kreditrendszerben megvalósuló egyéni tanulmánytervezéshez nyújtandó segítségre, és a beilleszkedésükhöz, egészséges életvitelükhöz elengedhetetlen tanácsadási szolgáltatások biztosítására.

B) TEVÉKENYSÉGI TERÜLETEK

A felsőoktatási diáktanácsadás főbb tevékenységi területei

Információs tanácsadás

Az információs szolgáltatások a tanácsadó rendszer alapját képezik. Amellett, hogy a naprakész információk minden egyes tanácsadó szolgáltatás elengedhetetlen feltételei, az egyes tanácsadási formák koordinációjában is alapvető szerepet töltenek be. Emellett önálló jelentőséggel is bírnak az információs szolgáltatások: a hallgatói problémák leg többjét ezen a szinten kell megközelíteni, és az információkhoz való hozzáférést segíteni – az ezen a szinten rendezhetetlen problémákat pedig a személyesebb és speciálisabb tanácsadó tevékenységek felé kell orientálni.

Az információs tanácsadó szolgáltatások alapvetően két pilléren nyugszanak:

- olyan tanácsadók munkáján, akik a hallgatókkal személyes kontaktust teremtve segítenek megtalálni a hallgatók számára szükséges információ forrását, il-

letve segítenek megtalálni a hallgatók számára legadekvátabb segítség típusát és elérhetőségét;

- emellett szükséges az információs tanácsadás alapjául szolgáló adatbázisok kiépítése és az informatikai rendszerek karbantartása és fejlesztése is.

A hallgatók az információs tanácsadást személyesen és az Interneten keresztül is igénybe vehetik. Ez utóbbi esetben lehetőségük van mind anonim, mind regisztrált felhasználóként kérdéseket feltenni a tanácsadó munkatársai számára, illetve visszajelzéseiket eljuttatni az egyetem és a tanácsadó működésével kapcsolatban.

A tanulmányi tanácsadás

A tanulmányi tanácsadás az adott intézményi keretek között tanuló hallgató tájékozódását segíti a képzési rendszerben, a tárgyválasztásban, továbbá az egyetemi adminisztrációval kapcsolatos kérdések felmerülése esetén hivatott segítséget nyújtani. Célja annak biztosítása, hogy a hallgatók minél eredményesebben és zavartalanabban folytathassák tanulmányaikat.

A tanulmányi tanácsadás részeként fontos feladat a különböző hazai és külföldi ösztöndíj-lehetőségek körében való tájékozódás, pályázatírásra való felkészítés. Az adott szakterülethez tartozó ösztöndíjak összegyűjtése, feldolgozása és kommunikálása a hallgatók felé. Segítségnyújtás a hallgatóknak a leginkább megfelelő ösztöndíj-típus kiválasztásában, pályázatok megírásában.

Karrier- és életpálya-építési tanácsadás

A diáktanácsadó központok feladata, hogy

- a sikeres pályaválasztást, karriertervezést és pályakezdést segítsék elő oly módon, hogy a leendő és a végzős hallgatók egyénre szabott segítséget kapjanak döntésükhöz;
- segítsék a hallgatók elhelyezkedését a képzettségüknek, személyiségjegyeknek és életpálya-elképzeléseinek megfelelően;
- kiterjedt információs bázis segítségével nyújtsanak tájékoztatást szakmákról, foglalkozási területekről, iparágakról, munkakörökről;
- személyiségfejlesztő tréningeken keresztül segítsék a hallgatók életpálya-építését.

A karriertervezés segítésének feladatai:

- a hallgatók egyéni céljainak feltérképezése után tanácsadás az álláskeresésben;
- munkaerő-piaci igények feltérképezése. (pl.: cégbemutató napok szervezése);
- segítségnyújtás az önéletrajz megírásában valamint felkészítés a felvételi interjúra;
- segítségnyújtás az állásajánlatok értelmezésében;
- a végzős hallgatók tájékoztatása a további egyetemi képzési lehetőségekről;
- a hallgatók egyéni életpályájának nyomon követése;
- tehetséggondozás.

Fogyatékkal élők segítése

A felsőoktatási intézményeknek alkalmassá kell válniuk arra, hogy teljesíthetők, vonzóak és elérhetőek legyenek a fogyatékkal élők számára, elő kell segíteniük a fogyatékkal élő hallgatók integrációját.

- Kapcsolatot kell létesíteni a fogyatékkal élő hallgatókkal, fel kell mérni egyéni, speciálisan jelentkező igényeiket, melyek kielégítése szükséges az egyenlő esély biztosítása érdekében.
- Kapcsolatot kell létesíteni – igény esetén – a fogyatékkal élő hallgató tanárai-val. A tanár-diák együttműködést támogatni kell.
- Kapcsolatot kell tartani a személyi segítőkkel, bátorítva a személyi segítő és a hallgató együttműködését.

Ezért:

- a fő cél a rendelkezésre álló információk összegyűjtése és szolgáltatása mind a fogyatékkal élők, mind az intézmények számára;
- ezáltal az esélyegyenlőség megteremtésének elősegítése;
- az intézményi koordinátorokkal, valamint hasonló célú szervezetekkel a megfelelő, kölcsönös információáramlás biztosítása érdekében elengedhetetlen az együttműködés.

A tevékenység:

- információs adatbázis létrehozása, információk továbbítása, hozzáférhetővé tétele;
- az adatbázishoz kapcsolódása;
- marketing tevékenység ellátása.

Az adatbázis tartalma:

- felsőoktatási intézményektől bekért adatok (fogyatékos hallgatóik számára milyen segítségeket tudnak nyújtani, hogy áll az intézmény akadálymentesítése, milyen eszközeik, speciális szolgáltatásaik vannak, mely szakokat ajánlják, miről készültek felmérések stb.);
- szakértőktől, a fogyatékkal élők szervezeteitől bekért adatok (milyen adataik, milyen igényei vannak a fogyatékkal élőknek, hasonló célú szervezetek elérhetőségei stb.).

A tanácsadás:

- postán;
- e-mailen;
- telefonon keresztül (zöld szám), illetve
- személyesen történik.

Tanácsadás külföldi hallgatók számára

A külföldi hallgatók fokozott beilleszkedési, alkalmazkodási nehézségekkel találkoznak, ha hazájuktól távol, nyelvi és kulturális szempontból egyaránt ismeretlen környezetben folytatják tanulmányaikat. A Diáktanácsadó fontos feladata, hogy segítséget nyújtson számukra tanulmányi programjaik megtervezése során, mindennapi életviteli gondjaik megoldásának segítségével. Ez a segítségnyújtás a határon túlról érkező, a magyar nyelvet jól beszélő hallgatók számára is indokolt.

Feladatok:

- tanácsadás a további képzési és ösztöndíj-lehetőségekről;
- sport- és kulturális programok ajánlása;
- tájékoztatás kollégiumi és egyéb szállás- és szórakozási lehetőségekről;
- tanácsadás a különböző diákszervezetek tevékenységéről.

Kortárs tanácsadás

A felsőoktatási tanácsadás gyakorlatában a hallgatók egymásnak igen sokat tudnak segíteni. Ők vannak közvetlen kapcsolatban társaikkal – jelen vannak a „helyzetben”, amikor érzékelik a segítség iránti igényt (fogyatékkal élő hallgatók, tanulmányi, életvezetési elakadások, személyes krízisállapotok, droghasználati problémák stb.).

A kortárssegítő hallgatók sokféle programot, szolgáltatást – pl. a filmklubot, a tanulmányi és személyes tanácsadást – maguk szervezik, zömmel önkéntes segítőként, és alkalomnak tekintik az egymással, a tanácsadási lehetőségekkel, a tanácsadókkal való találkozásra, kapcsolatfelvételtre. Minden program alkalom a tanácsadáshoz szükséges párbeszéd megteremtésére. A hallgatótársakkal való kontaktus, a személyesség, a kapcsolat meghatározó alapelve munkájuknak.

Életvezetési tanácsadás

A felsőoktatásba bekerülő hallgató új környezetben találja magát, egyedül kell problémákkal megküzdenie, önállóan, felelősen kell teljesítenie feladatait. Mindez (ugyanúgy, mint az esetleges rossz vizsgaeredmény, tanárokkal, társakkal való konfliktusok, családtól, barátoktól való elszakadás stb.) mentálhigiénés zavarok kialakulásához vezethet.

Ezekre tekintettel:

- a tanácsadás eszközeivel meg kell előzni a mentálhigiénés zavarok, krízishelyzetek kialakulását, illetve orvosolni kell azokat (fejlesztő tanácsadás, tanulási stratégiák fejlesztése, konfliktuskezelés, pályaeépítés, hivatás-személyiség fejlesztése, személyes hatékonyság fejlesztése, önismeret fejlesztés stb.);
- tudatosítani kell a hallgatókban, hogy a mentálhigiénés zavarok orvosolhatók (életvezetési tanácsadás, tréning, terápia);
- széles körű tájékoztatást kell nyújtani a létező segítségnyújtási lehetőségekről;
- növelni kell a segítségnyújtó helyek iránti bizalmat, hogy minél több hallgató merje vállalni problémáit, merje igénybe venni a külső segítséget – a nem hatékony megoldások: lemorzsolódás, alkohol, drog, cigarettahasználat stb. helyett;
- kezdeményezően (pl. tréning-programajánlatokkal) meg kell találni az utat a ténylegesen segítségre szoruló hallgatókhoz;
- pszichoterápia (ellátás, gondozás) azon hallgatók számára, akiknek erre szükségük van.

Fő területek:

- tanulmányokkal kapcsolatos problémák (tanulási gondok, vizsgadrukk, rossz teljesítmény stb.) miatti depresszió;
- társas kapcsolatok alakulásának támogatása (közösségi mentálhigiénés munka, társas hatékonyság fejlesztése, beilleszkedési nehézségek, konfliktusok megoldásában támogatás, tanácsadás);

- egészségkárosító magatartások megelőzése, kezelése (alkohol, dohányzás, drog-problémák), egészségmegtartási normák tudatosítása (életvezetési tanácsadás);
- tanulmányoktól függetlenül tűnő problémák, „hozott” betegségek felismerése, kezelése.

Életvezetési tanácsadás – Drogprevenció

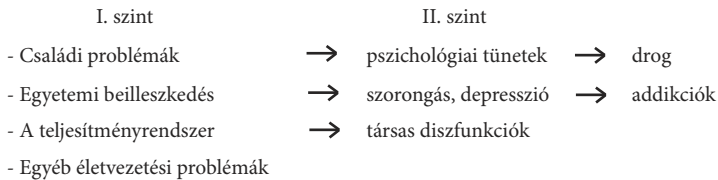
A szenvedélybetegség közül mind az egyénre, mind a társadalomra gyakorolt kedvezőtlen hatását tekintve kiemelkedik a kábítószer-élvezet.

A megelőzés eredményességéhez jelentősen hozzájárulhat a mentálhigiénés jellegű életvezetési tanácsadó munka, amely sikeres lehet az elsődleges prevenció céljainak megvalósításában.

Célja az egyetemi életben rejlő elsődleges veszélyeztető tényezők hatásainak enyhítése: az életvezetési problémák, például a beilleszkedés, a kapcsolatteremtés zavarai, a fiatalkori krízisek (leválás a szülőktől, egy új identitás és életstílus kialakítása) mint a drogfogyasztás lehetséges előzményeinek kezelése.

Mivel a veszélyeztető tényezők, illetve az általuk kiváltott pszichológiai problémák (depresszió, társas diszfunkciók, szorongásos problémák stb.) a drogaddikciós karrier előidézői lehetnek.

Az életvezetési tanácsadás két szinten jelentheti a drogprevenció bázisát a felsőoktatási intézményekben:

Ezeket a feladatokat az egyetemek a már meglévő diáktanácsadó központok hálózatát felhasználva látják el. A központok új szakemberek bevonásával képesek kezelni a fenti két szinten előforduló problémákat: az új munkatársaknak felkészültnek kell lenniük, hogy felismerjék az ezen szinteken előforduló speciális drogkarrier beindulására utaló jegyeket, és kezelniük kell a felmerülő problémákat.

Jogi tanácsadás

A jogszabályok ismerete elengedhetetlen a hallgatók számára. A tanulmányok eredményes folytatásához, ahhoz, hogy minél kevesebb akadályba ütközzön a hallgató tanuló évei alatt, a felsőoktatásban résztvevőnek ismernie kell jogait, tudnia kell, hogy milyen belső intézményi szabályok és jogszabályok rendezik a viszonyokat a felsőoktatás szférájában (hallgatói jogok, kötelezettségek, az intézmény szervezete és működése, vizsgaszabályzatok, tanulmányi követelmények, az államilag finanszírozott és a költségterítéses képzés különbségei stb.).

Ennek megfelelően:

- tudatosítani kell a hallgatókban, hogy milyen jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek (jogi öntudat ébresztése);
- tudatosítani kell, hogy jogukat érvényesíthetik, továbbá azt, hogy ehhez milyen lehetőségeket vehetnek igénybe (jogérvényesítési lehetőségek);
- segíteni kell tanulmányaik alatti, jogi jellegű problémáik megoldását;
- minél több hallgatóhoz kell eljutnia a tanácsadásnak, törekedni kell rá, hogy ne maradjon egy kérdés sem megválaszolatlanul – egy hallgató se legyen elutasítva „hatáskör-hiány” miatt; más, a mindennapi életben előforduló jogi problémákra is választ tudjon adni.

C) SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

A felsőoktatási diáktanácsadó rendszer szervezeti felépítése

Szervezeti egységek és feladataik

1. Egyetemi Diáktanácsadó Központ
2. Kari Diáktanácsadó Központok

A Kari Diáktanácsadó Központok feladatai:

- információs tanácsadás;
- tanulmányi tanácsadás;
- a kar jellegzetességeinek megfelelő karrierépítő tanácsadás;
- tanácsadás a karon tanuló külföldi hallgatók számára;
- a fogyatékkal élő hallgatók segítése.

A kari egység munkáját támogatják a kortárssegítő hallgatók, a kari HÖK képviselőivel együttműködve.

Az Egyetemi Diáktanácsadó Központ feladatai

A kari diáktanácsadó központok munkáját segíti, koordinálja. Biztosítja az információs tanácsadás egyetemi szintű informatikai rendszerének karbantartását és fejlesztését. Speciális szolgáltatásokat nyújt valamennyi kar hallgatói számára. Ez lehet: életvezetési-pszichológiai tanácsadás; életpálya-építést megalapozó pszichológiai tanácsadás; addiktológiai prevenció és intervenció; jogi tanácsadás; egészségügyi-orvosi tanácsadás; rehabilitációs tanácsadás a fogyatékkal élő hallgatók speciális, személyes problémáinak megoldása érdekében; adó-tanácsadás a hallgatók adózással kapcsolatos problémáinak megoldására.

Szupervíziós lehetőséget nyújt és továbbképzést szervez a kari Diáktanácsadó Központ munkatársai és a kortárssegítő hallgatók számára.

Az Egyetemi Diáktanácsadó Központ tevékenységében is fontos szerepe kell, hogy legyen a kortárssegítő diákok munkájának és az EHÖK-kel való együttműködésnek.

A diáktanácsadó munka szervezési keretei

- a) ügyfélszolgálati jellegű egyéni információ;
- b) csoportos tájékoztatás, speciális hallgatói csoportok részére;
- c) karrierépítő és személyiségfejlesztő tréningek;
- d) tanácsadás, konzultáció személyes problémák megoldása érdekében.

Az a) és d) típusú tevékenység a kari Diáktanácsadó Központokban folyik.

Az Egyetemi Diáktanácsadó Központban az a), b), c), d) típusú tevékenységre egyaránt szükség van.

D) KÖLTSÉGGIHATÁSOK

A központi és a kari szervezet tevékenységéhez egyaránt fontos a teljes munkaidőben foglalkoztatott, valamint esetenkénti szakértői felkéréssel foglalkoztatott munkatársak alkalmazása.

Helyiségigények

A Kari Diáktanácsadó Központ minimális helyiségigénye két helyiség: egy információs és egy – négy szemközti beszélgetésre is alkalmas, ún. „beszélgető szoba”.

Az Egyetemi Diáktanácsadó Központban feltétlenül szükséges:

Egy ügyfélszolgálati helyiség, szabadpolcos könyvtárral, számítógép-használattal, televíziókészülékkel, video-lejátszóval, fénymásolási, fax-, telefonhasználati lehetőséggel.

Csoportszoba a b) és c) tevékenység számára;

2 „beszélgető szoba” az egyéni tanácsadás számára;

1 helyiség az operatív-koordinációs munkát végző szakembereknek;

1 szoba a Központ vezetője számára.

Az Egyetemi Diáktanácsadó Központ számára feltétlenül biztosítani kell a több-funkciós ügyfélszolgálati helyiséget. Mérete minimálisan 150 m² kell, hogy legyen.

Szakmai kapcsolatrendszer

Egyetemen belüli kapcsolatok:

- Az Egyetemi Diáktanácsadó Központ a fentebb leírtak szerint kapcsolatot tart a Kari Diáktanácsadó Központokkal, az EHÖK-kel, a hallgatók problémáival kiemelten foglalkozó egyetemi vezetéssel. Munkájáról évente beszámol az egyetem ezzel megbízott testületének.
- Kapcsolatot tart az egyetemi hallgatók életvitelét, beilleszkedését segítő bizottságokkal: Fogyatékkal élő hallgatókat segítő koordinátori testülettel, Dropprevenció Bizottsággal stb.

Külső kapcsolatok:

- Kapcsolatot tart a felsőoktatási diáktanácsadás módszertani segítségét szolgáló Felsőoktatási Tanácsadás Egyesülettel (FETA), amely közhasznú, nonprofit szervezetként vállalja a felsőoktatási diáktanácsadás területén dolgozó szakemberek szupervízióját és szakmai továbbképzését.
- Nemzetközi kapcsolatok keretében a FEDORA szervezet jelenti elsődleges kapcsolatrendszerét.

Szövényi Zsolt

Ahol minden egyes hallgató száz százalék

A tanácsadó szolgálatról

Közel egy évtizede egy szakmai egyesület, a Felsőoktatási Tanácsadás Egyesülete szervezi a találkozókat, segíti az intézményi tanácsadó-hálózat kiépítését.

Az Egyesület megőrizte szakmaiságát és mindenkor a felsőoktatás változásai közepette cselekvési programját az ember, a személyiségközpontú szellemiség határozta meg. A felsőoktatás extenzív fejlesztésének időszakában, a számok bővületében élő, az eredményességre törekvő világunkban arra figyelmeztetett, hogy e munkának van egy sajátos értelmezési tartománya és ebben **az egyes ember, a hallgató önmagában a száz százalék, a teljesség.**

Az Egyesület és a köré szerveződő szakértő gárda mintát és segítséget adott a helyi, intézményi kezdeményezésekhez, ösztönzőleg hatott a hallgatói szolgáltatások rendszerének kiépüléséhez, új feladatköröket integrált a hallgatóbarát-egyetem szellemiségében, kereste a támogatókat az új projektek indításához, a szerveződések kialakulásához, a segítő pályázatok életben tartozáshoz. Mind e közben megtartotta nyitottságát, nem törekedett hegemon szerepre, a kapcsolatokat kereste, befogadó volt a szolgálat jegyében.

Köszöntőmben részben kötődéseimtől, pedagógusképzős múltamtól indítva tekintek vissza az elmúlt évek történéseire és jelen minisztériumi feladatok ad készítést, hogy jövőképről egy formálódó felsőoktatási fejlesztési stratégia kidolgozásának időszakában szóljak.

A történeti visszatekintést azért tartom fontosnak, mert a felgyorsult élettempóban, a felsőoktatást érő újabb és újabb kihívások időszakában nagyobb a minden áron megfelelő kényszere, kevesebb az idő az értékelő, elemző visszatekintésre, holott a felsőoktatásunk hat és félvszázados történetéből kiolvasható az állandóság, a marandóság, a folyamatosság üzenete.

A **kilencvenes évtized** első felének felsőoktatási változásai – az intézményi fenntartói kör megváltozása; a régi egyetemi struktúrák átalakulása, a társadalmi változás; a globalizációs folyamatok; a pluraritás és értékzavarodottsága; az elitista felsőoktatás tömegoktatássá válás; az egyetemi autonómián belül az oktató-hallgató universitásának felismerése; az ifjúsági szervezetek és szerveződések átalakulása; az egyetemek feladata a felnőtté válásban, az értelmiséggé formálásban; a külföldi egyetemek hallgatói szolgáltató rendszereinek tapasztalatai – ha nem is nagyfokú rendezettséggel vagy központi koordinációval, de megindították azokat a folyamatokat, amelyek középpontjába az egyetemekre, főiskolákra felvételt nyert hallgatók életvitelének kérdései kerültek.

S a válaszok nem maradtak el, a pszichológiai, a neveléstudományi tanszékek környekéről indul el a diáktanácsadás szervezése, a kortárs segítő csoportok életre hívása. Könnyebb helyzetben volt a hallgatói élet tanulmányi körülményeire figyelmező és több évtizedes hagyományokkal rendelkező tudományos diákköri mozgalom, amely a felsőoktatási törvényben kap garanciát működéséhez. A diáktanácsadás a civil szerveződés útját választja és létrehozza szervezetét a FETA-t, amely nemcsak szakmai koordinációt, de az érdekek képviseletét is vállalja.

Ennek eredménye volt a kilencvenes évek közepén a programfinanszírozási pályázatok keretében támogatott tanácsadás vagy a Soros-pályázat támogatta intézményi szervezetépítés.

Már a kezdeti időszakban felmerült a tevékenység szakmaiságát garantáló kortárs tanácsadói szakirányú továbbképzési szak megalapítása, a képzés indítása. Jelensége ennek az időszaknak a felsőoktatási intézmények képzési kínálatának átalakulása az emberközpontú professziók alapképzési szakok iránti igény a szociális munkás, a mentálhigiéne, a szociálpedagógia vagy a lelkigondozó szakok megjelenése.

Közben a tanácsadás tevékenységén belül is megkezdődik a cselekvési tartalmak körülhatárolódásának folyamata, amelyből a társadalmi érdekviszonyok egyes területeket kiemelnek, és mint a karrier-tanácsadás önállóodását eredményezik, míg más cselekvési irányok, mint az életvezetés, mentálhigiéne kevesebb külső támogatottságot kap, vagy a tanulmányi tanácsadás, amelyet a kreditrendszerű oktatás bevezetése tesz halaszthatatlan feladattá, és külső támogatottság emeli ki e sorból a drogpreevenció feladatát.

Megtapasztalva e változásokat, a tanácsadás tevékenységének differenciálódását, megértve és elfogadva akár a szervezeti önállósodás igényét is a tanácsadásban mégis a szemléleti és szervezeti integrációt pártoljuk.

A kilencvenes évek történeti visszatekintését azzal zárom, hogy az oktatói, hallgatói, tanszéki civil kezdeményezésre induló tanácsadás a kilencvenes évek második felére megjelenik a felsőoktatás szabályozásában és a kredit jogszabály mellett a felsőoktatási törvény is intézményei feladatként jelöli meg a hallgatói, az egészséges hallgatói életvitellel kapcsolatos szolgáltatások biztosítását.

Az **ezredfordulót követő évek** más tendenciákat erősítettek fel. Az intézményhálózat átalakításával létrejött városi és regionális nagy egyetemeken, főiskolákon több ezres hallgatói létszám a campusszerű fejlesztést igényelte és a nemzetközi oktatási, kutatási kapcsolatok a magyar felsőoktatási intézményeket egy európai intézményhálózatba kapcsolja. A demográfiai és iskolaszervezeti változások is az oktatás minőségét hangsúlyozzák a megnövekedett létszámú évfolyamokon. Az Európai Felsőoktatási Térség alakításában vállalt kötelezettségeink egy európai tudáspiaci szemléletben a hallgatói és diplomás mobilitás szellemében a „Bologna-folyamat” részeként ösztönzi a képzés szerkezeti és tartalmi változásait. Az információs technika, az informatikai kultúra a kapcsolat, a hálózatépítésben hazai és nemzetközi viszonylatban is új dimenziókat jelent.

Mindezek a változások hogyan érintik a hallgatói életformát, és közvetve a tanácsadás témakörét?

Az elfogadott intézményfejlesztési tervek alapján megindult beruházások, az egyetemek, főiskolák arculatát meghatározó eleme a hallgatói centrumok, diákközpontok megépítése, kialakítása.

Budapesten megkezdte működését a Kempelen Farkas Hallgatói Információs Központ, amely a kezdetektől hálózati kapcsolat építését kezdeményezte a vidéki hallgatói központokkal.

Jelen van és országosan is koordináltan működik az egyetemi lelkészségek rendszere.

A Hallgatói Szolgáltatók Országos Szövetsége megalakulásával ösztönzést ad a stratégiai tervezésnek és a szabályozás fejlesztéséhez.

Az országos egészségfejlesztési és mentálhigiénés program, a fogyatékkal élők esélyét javító intézkedések – pl. kiegészítő normatív támogatások – a felsőoktatásban is új feladatokat jelölnek ki.

A legfrissebb intézkedések közül a hallgatói jogbiztonságot erősítő kettős jogorvoslati rendszer 2003. évi törvényi szabályozása a jogi, érdekképviseleti tevékenységre hívja fel a figyelmet.

A vázolt történeti visszatekintés talán egyértelművé teszi a **tanácsadással kapcsolatos oktatáspolitikai feladatok** fő irányait.

A felsőoktatás készülő fejlesztési stratégiájában a hallgatói szolgáltatások integrált rendszerébe kell összefoglalni mindazokat a tevékenységi köröket és irányokat, amelyek kialakítását, önállósulását az elmúlt években a hallgatói tanácsadás intézménye segítette és kialakulását ösztönözte. Ez egyrészt a végzendő és fejlesztendő feladatok rendszerezését, és intézményesülésében az irányok kijelölését jelentheti.

A stratégia alkotásával egyidejűleg az előttünk álló feladat, hogy a felsőoktatási törvényben keret jellegű szabályozással ösztönözzük az egyetemeken és főiskolákon a tanácsadó hálózatépítést és működésének jogi garanciáit megteremtjük.

Nem új feladat, de megoldandó, hogy e tevékenység anyagi feltételei a költségvetésben is biztosítottak legyenek. Az éves költségvetésben a hallgatói célú sport és kulturális támogatási normatíva tartalmi és összegszerű növelése adhat biztonságot a hallgatói tanácsadás, a hallgatói szolgáltatások rendszerének stabilizálásához és fejlesztéséhez.

A Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület a tapasztalatok összegyűjtésével, elemző értékelésével, a közvetlen találkozás lehetőségének biztosításával, a stratégiai fejlesztéshez, a működés jogi és anyagi biztonságához adhat segítséget, mind az intézmények vezetőinek, mind az oktatáspolitikai formálóinak.

Rajnai Nadinka

Személyes mentálhigiénés, pszichológiai tanácsadás a felsőoktatásban

A tanácsadás szerepe

Stefan Zweig memoárjából¹ is igen pontosan érzékelhető az a változás, amely a XIX. és XX. sz. fordulóján a polgári életfeltételek, a személyes kapcsolatrendszer, az életstílus és életvitel, az értékek vonatkozásában bekövetkezett, s hogy ez a folyamat szinte közvetlen módon ösztönzően és megerősítően hatott az emberekkel foglalkozó tudományterületekre és természetesen a művészetekre is. Vagyis az egyes ember személyes orientációjának, az individuumnak, az emberek másokhoz és önmagukhoz való viszonyának, viszonyulásának megismerése, valamint orientálódásának segítése sokkal erőteljesebben kapott szerepet a gondolkodásban, a kultúrában és intézményes keretek között is a gyakorlati életben, mint a korábbi időszakokban. Jellemzi ezt a folyamatot pl. a freudi személyiség-felfogás gyors terjedése a tudományban és a művészetekben; az egyén életviteléhez személyes segítséget nyújtó szakmák – pszichológus, pszichiáter, szociális munkás stb. – jelentőségének és intézményes működésének széles körű elterjedése. Az „emberekkel való foglalkozás”, **az egyének orientációjának támogatási szükségletének növekedése** részben abból következett, hogy az egyének személyes választási lehetőségei megnövekedtek, azaz a felnevelő családok és közvetlen társas viszonylatok hagyományozott rendje kevésbé formálta meg az életutakat, mint korábban. Másrészt abból a helyzetből fakadt, hogy a gazdasági, társas, foglalkozási-foglalkoztatási viszonylatrendszer sokszínűbbé vált, melynek megismerésében, az új viszonylatokban való eligazodásban a felnevelő család kevésbé tudott tájékozódó támpontot, támaszt nyújtani, s **professzionális segítők** megjelenése vált szükségessé. Magyarországi példa Nagy Lászlóék pályaválasztási tanácsadási szolgáltatásának megjelenése az 1920-as években.

¹ Stefan Zweig (1981) *A tegnap világa*. Budapest: Európa Könyvkiadó. 392 p.

A mostani századfordulós-évezredfordulós időszakban hasonlóan jelentékeny változások következtek be mind a gazdasági-technikai-társadalmi viszonyainkban, mind a kultúrákban, ami láthatóan még nagyobb teret nyitott az egyéni orientációt, életvitelt segítő professzióknak. Az emberek megnövekedett mobilitásához (térben – akár világrészek között –, és társadalmi viszonyulásokban, tanulmányok végzésében, foglalkozások választásában, vállalásában, munkavállalásban) szükségessé vált **az orientációt segítő információk kezelhetőségének segítése**, illetve magának az egyéneknek a segítése abban, hogy a megfelelően **támogató kapcsolati erőforrások** elérhetőek legyenek az egyre változatosabb (és folyamatosan változó) életfeltételek között.

Az utóbbi harminc évben az egész világban komoly változások történtek a felsőoktatás területén is. Jelentősen megnövekedett a képzési kínálat mind minőségét, mind mennyiségét tekintve. Nagymértékben megnőtt a felsőoktatásban részt vevő hallgatói létszám. Rendkívül sokszínű lett a diplomaszerzést követő munkavállalási lehetőség. Mindezen változó/változatos körülmény a felsőoktatás belső változékonyságát is magával hozza, hiszen a felsőoktatási intézmények szinte minden elemükben, struktúrájukban, képzési rendszerük tartalmában, formájában és módszereiben is igazodni „kényszerülnek” az új és folyamatosan megújuló gazdasági-társadalmi feltételekhez.

„Elit képzés” mellett tömegképzéssé alakult át a felsőoktatás, Magyarországon rövid idő alatt megkétszereződött a felsőoktatásban részt vevő fiatalok létszáma², új egyetemek és folyamatosan új szakok alakulnak. A megnövekedett – és feltehetően növekvő – hallgatói létszám a hagyományos felsőoktatási képzés kereteit szükségszerűen megváltoztatja. A változás a rendszer egészét, s ezzel a rendszer valamennyi tagját, kapcsolódó személyt érint. Változott – s láthatóan folyamatosan átalakul – az oktatók és hallgatók, a hallgatók egymás közti „hagyományos” kapcsolata. A korábbi, „tradicionális” tanár/hallgató, hallgató/hallgató viszonyhoz képest kevésbé közvetlen, személyes kapcsolati rendszer alakult ki, melynek következtében mind a felsőoktatás felé törekvők, mind a képzésbe belépett hallgatók orientációjához szükséges a professzionálisan segítség. A kialakult viszonyok alapján az egyes embernek is szüksége lett arra, hogy az intézményi keretek között meglegyenek azok a professzionális támogató kapcsolati erőforrások, melyek az egyre változatosabb (és folyamatosan változó) feltételek közötti hatékony életvitelhez támaszt nyújthatnak.

² Dániában pl. a fiatalok közel 50%-a befejezi a felsőoktatási intézményekben végzett tanulmányait.

Napjainkban a technika olyan gyorsan fejlődik, hogy a technikát használó ember munkatapasztalataiból „csak” a magas szintű tanulási készség és készenlét, az egyre magasabb alapképzettségi szint, az egész élethosszig tartó tanulási program teszi lehetővé a változó foglalkoztatási elvárásokhoz való igazodást. A felsőoktatásban végzők és az újabb képzésekbe bekapcsolódó már „végzett továbbtanulók” nagy száma indokolja – a munkaerőpiac nagyfokú mobilitást feltételező változékonyságával is összefüggően –, hogy a felsőoktatásban tanulók **kARRIERÉPÍTÉSÉNEK** kérdésében új, aktív problémakezelési stratégiák alakuljanak ki.

A társadalmi **mobilitással** (a „kényszerű” szakma, lakóhely stb. változásokkal) összefüggően sem a kulturálisan sokszínű, hagyományos és magas technikai szintű információhordozók „gyűjteménye” és elérési-közvetítési módja, sem a hagyományos személyes (családi, intézményi, generációs) kapcsolatok útján átvehető ismeretek és modellek nem elégségesek ahhoz, hogy az egyén biztonsággal eligazodjon az elétáruuló elvárások-lehetőségek – napjainkra igen kitágult – világában. (Tamási Áron Ábelje nagy utat tett meg földrajzilag és kulturálisan is. Zárt közösségének értékei mégis eligazították mozgását a világban.) A ma embere számára a „maradás” és a „visszatérés” perspektívái kevésbé léteznek: a kultúrájában igen gyorsan **változó világban** kell **megtalálnia** mindenkinek a saját, **személyes** útját. A nagyfokú mobilitási és variabilitási lehetőségek következtében komoly szerepe lett a tanácsadóknak, a professzionális segítőknek.

A professzionális segítség, **tanácsadás akkor hatékony**, hogy ha olyan **rendszerként** működik, melyben az egyén megkapja azt a **szükséges/elégséges** segítséget, mely inkább **megtámogatja** egyéni **autonómiáját**, sem mint bárminemű önállótlanáshoz, függőséghez vezet. A tanácsadási rendszer **feladata és lehetősége** egyrészt az, hogy

- megfelelően strukturált és „felhasználóbarát” **információkat** segítsen szerezni a világról (az információs társadalomban az egyén sokszor nehezen lát át egy adott életszituációt: ugyan gazdagon juthat tájékoztatáshoz, de „testre szabott, jó” információhoz kevésbé, mert az adathalmazból gyakran szinte lehetetlen kiválasztani egyéni leg az adott helyzetre, személyre vonatkozó releváns információkat).

- A tanácsadás abban is **segíti az egyes embert**, hogy saját **igényeit, lehetőségeit**, valamint a világ kínálta **alternatívákat** feltárja, felmérje, reálisan számba vegye. Az igények „azonosításán” túl (amely természetesen személyes viszonyulás, reflektivitás kérdése), a tanácsadás segíti/segítheti az egyént abban, hogy a megismert/hető dolgokhoz való **személyes kapcsolódását megformálja** (alternatívák széles feltárása, célok, viszonyulás formálódása, mérlegelési szempontok, döntés-

hozatal stb.), az adott helyzet megoldásához szükséges és személyesen használható **erőforrásokat** feltárja, s végül az egyén képessé váljon ezen erőforrások megszerzésére és megtartásárahhoz.

• **Maga a tanácsadói kapcsolat is erőforrás**, azaz segítő, ösztönző és megtartó támogatás lehet az egyén számára.

A tanácsadás mint rendszer azt jelenti, hogy az egyén (és a társadalom számára is) gazdaságosan elérhető a tanácsadás aktuálisan igényelt valamennyi – értelmesen használható – szükséges formája. Az egyén így éppen azon a szinten kap támogatást, amely valóban segíti: ha információra van szüksége, akkor ahhoz juthat hozzá; ha eligazodni szeretne az információkban, akkor abban kap segítséget; ha személyes, pszichológiai, viszonyulási problémái vannak, akkor abban is van lehetősége a segítőkapszolat felvételére.

Tanácsadás a felsőoktatásban

Az **oktatásban a személyre szóló figyelem** sohasem nélkülözhető, így a felsőoktatásban sem. Az intézménybe való belépés, a felsőoktatási tanulmányok és a kilépés időszakában az életviteli, életvezetési (tanulmányi, karrier, személyes problémák stb.) kérdések jó színvonalú problémamegoldását a tanácsadás tudja hatékonyan segíteni saját eszközrendszerével³. A hallgatók **információs tanácsadási szint** iránti igénye a felsőoktatás variabilitásának, sokszínűségének sajátosságából fakad. A **tanulmányi tanácsadás** iránti igény az intézményi körülményekkel, képzési feladatokkal függ össze. A **pszichológiai és mentálhigiénés tanácsadás** iránti igény a hallgatói populáció személyiségfejlődésének sajátosságából (a hallgatók a felnőtté válás kritikus, poszt-serdülési, ifjúkori életszakaszában lévő fiatalok), továbbá az intézményben folyó élet (tanulási leterheltség, vizsgaterhek, családtól való elszaka-

³ Ld. A vonatkozó alapvető szakirodalmi munkákat Barratt, W. (1992) Az egyetemi tanácsadás és a hallgatók személyiségfejlődése az Egyesült Államokban. In *A nevelési és pályaválasztási tanácsadás pszichológiája*. Szerk.: Illyés S. – Ritoók P. Budapest: TK, 311–327.p., Ritoók Pálné (1992) Az egyetemisták részére szervezett tanácsadás Magyarországon. In *A nevelési és pályaválasztási tanácsadás pszichológiája*. Szerk.: Illyés S. – Ritoók P. Budapest: TK, 303–310.p., Wiegiersma, S. (1992) Hogyan adjunk pszichológiai tanácsot? In *A nevelési és pályaválasztási tanácsadás pszichológiája*. Szerk.: Illyés S. – Ritoók M. Budapest: TK, 165–184.p., valamint *Handbook of Counselling Psychology*. Ed.: Brown, S. D. – Lent, R. W.:1992. 217–283. p., 485–511.p.

dás, felnőtt személyes kapcsolatok formálódása, karrierépítés, szakmai személyiség megformálódása stb.) személyre ható vonatkozásaiból eredeztethető.

A **személyes fejlődéshez szükséges figyelmet** ma már csak a **professzionális tanácsadási szolgáltatással kiegészített felsőoktatás tudja biztosítani**. A tanácsadással megoldható feladatok a felsőoktatás **pedagógiájához** és az oktatás **szolgáltató** jellegéhez kapcsolódnak és elvárhatóak.

A **felsőoktatási tanácsadás** akkor hatékony és gazdaságos, ha olyan a **diákok igényeire épülő tanácsadási rendszer**, melyben megtalálható mindaz a tanácsadási forma, mely a hallgatók egyéni haladását segíti a megfelelő eszközzel.

Tudomásul kell vennünk, hogy a felsőoktatási intézmény a tanácsadási szolgáltatásokkal tudja – a felsőoktatás fent leírt, napjainkra jellemző sajátosságaival összefüggésben – megfelelő szinten, valamennyi hallgatóra érvényesen biztosítani a képzési céljában vállalt/elvart feladatait így ezen okból sem lehet a tanácsadási szolgáltatás független magától a képző intézményektől. A tanácsadási rendszer azt szolgálja, hogy a hallgató személyében megerősödjék, hatékonyabb „tanulóvá”, eredményesebb szakemberré váljon.

Nemcsak a **tanácsadási szolgáltatás**, hanem annak **körülményei** is hatással vannak a diákokra, a szolgáltatás iránti hallgatói igény aktivitására, hatékonyságára. A körülményeket úgy kell megteremteni, hogy a tanácsot kérő mindenből érezze azt a **tiszteletet és figyelmet**, amely a vele való foglalkozás során személyesen megilleti, hiszen ez önértéktérsését, személyében való megerősödését segíti.

Időbe telik, amíg az intézményi kultúra részévé válik a tanácsadás.

Az egyént érintő problémahelyzetek érzelmi teltségének mértéke különös akadálya a problémakezelésnek, akár információhiányról vagy egy személyes élethelyzeti krízisről van szó, amely akár a tanácskérés iránti nyitottság/igény gátja is lehet. A problémával foglalkozó ember csak **biztonságos, azaz kellően személyes kapcsolatban** tud olyan feszültségi szintre kerülni, mely lehetővé teszi a problémakezelést: egy információ befogadását, egy személyes szintű változás elindítását. Csak biztonságos kapcsolat létesítése során válhat világossá a tanácsadó számára, hogy **mi is a tanácskérő valódi problémája**, csak a kapcsolatban válik hitelessé a kapható segítség (információs tanácsadás esetén is!). Ilyen értelemben a tanácsadás valamennyi szintjén⁴ a tanácskérővel való kapcsolat

⁴ Ld. Wiegiersma 1992.

megteremtésének meghatározó szerepe van – s valamennyi tanácsadónak **segítő** attitűddel és fejlett **kommunikációs** készséggel kell rendelkeznie.

A tanácsadásra való **bejelentkezés fogadásának körülményei** (tárgyi, személyi stb.) **alapozzák meg azt a bizalmat**, amely minden **tanácsadási kapcsolat alapeleme**. A tanácsadási körülmények, a szakemberek felkészültsége tehát „rendszerem”, amelyre meghatározó figyelmet kell fordítani. (Ha „ügyeleti” rendszerben fogadják a hallgatókat, akkor a „fogadónak” is kapcsolatépítésre kiképzett személynek kell lennie, s természetesen elvárt a tanácsadó megfelelő szakképzettsége. Amennyiben írásos (internetes) jelentkezési rendszer épül ki, akkor a bejelentkezés és szolgáltatói reakálás időkereteit fontos megfelelően kezelni).

A különböző tanácsadási szintek⁵ egymásra épülve működhethetnek hatékonyan – mindig azon a szinten, amely a hallgató érdekét szolgálja: megfelelő gazdaságossággal és sohasem a magára hagyás vagy a túltámogatás szélsőséges formájában.

Konzultációs tanácsadás

A személyes tanácsadás folyamatban történik. A tanácsadást felfoghatjuk egy problémamegoldási folyamatnak. A ‘tanácsadás’ szót használjuk arra a **tanácsadó-tanácskérő közt lezajló folyamatra**, amelyben a probléma hozót⁶ a **tanácsadó segíti** abban, hogy megtalálja a problémája megoldásához vezető utat, feltárja és mozgósítani, aktivizálni, fel tudja erősíteni azokat a **személyét segítő külső és belső erőforrásokat**, melyek az őt foglalkoztató kérdés, probléma, helyzet megoldásában, rendeződésében segíthetik. A ‘tanácsadás’ kifejezés közvetlen, hétköznapi jelentése a professzionális tanácsadásra nem érvényes.

A tanácsadási folyamat alapja és feltétele a tanácskérővel való **kapcsolat létesítése** – s a kapcsolat kontextusában történő problémamegoldás – legyen szó a felsőoktatásba való felvétel technikai kérdéseire vonatkozó információk nyújtásáról vagy egy – ifjú korban nem ritkán keletkező – krízisállapot kezeléséről. A kapcsolati szemlélet segíti hozzá ahhoz a tanácsadót, hogy a hallgatók valamennyi kérdéséhez **személyes szinten** tudjon reagálni, támogatást nyújtani.

⁵ Ld. Wiegiersma 1992.

⁶ A ‘probléma’ kifejezés alatt azt a ‘kérdést’ értjük, amellyel a kliens – a hallgató – megkeresi a tanácsadót.

A személyes tanácsadás egyik szintje, módszere a konzultációs tanácsadás. A felvétellel kapcsolatos információs tanácsadástól a tanulmányi tanácsadáson, az adótanácsadáson keresztül a tanulási tanácsadásig igen **széles tematikai skálán** kerülhet rá sor – gyakran egy egyszerű információkereséshez kapcsolódva. A konzultációs tanácsadás lényegi feltétele, hogy a hallgató megbeszélési lehetőséget kap a számára fontos információk átgondolására, értelmezésére. A képzéshez, intézményi létehez kapcsolódó információs anyaghalmazból nem könnyű kiválasztani azt az egyén számára releváns vagy értékes, személyes érdekeinek, szükségleteinek megfelelő információt, annak tartalmát önmaga számára értelmezni, helyesen értékelni, értelmezni, mely segítheti valamely problémahelyzet elkerülését, problémamegoldást, pl. egy lehetséges képzési útra való rátalálást. A konzultáció során a tanácsadó segíthet feltárni a tanácskérő – addig nem megfogalmazott – érdekeit is és új szempontokat is nyújthat egy adott probléma megoldását segítő szempont megtalálásához. A konzultációs tanácsadás során a figyelem a problémára, a problémamegoldás elemeire irányul, de a helyzet személyes, személyiséget érintő vonatkozásaival való foglalkozás nem kap teret a problémáhozó igényének megfelelően. A konzultációs tanácsadás a tanácsadótól alapvető tanácsadási (meghallgatói és információadási) készségeket igényel, a hallgatói igény iránti figyelmet, és a konzultáció tárgyában (pl. tanulmányi ügyek, tanulással, intézményi élettel, vizsgákkal, napi életviteli stb-vel) való tájékozottságot feltételez.

A konzultációs tanácsadás lehetőséget ad arra, hogy a hallgató a rendszer működésének kereteiben **megkeresse, megtalálja és kialakítsa a saját** (akár egyedi), neki **személyesen megfelelő viselkedési megoldásait**. A sikeres konzultációs tanácsadás hatással van az intézmény és a hallgató harmonikus együttműködésére (az intézmény szolgáltatásai célba találnak, a hallgató a számára kedvező megoldásokat választja) – s személyében **erősíti** magát a hallgatót (mind azzal, hogy intézményen belüli **kapcsolataiban erősödik**, intézménybeli **biztonsága** erősödik, **mintát kap** egy problémamegoldási folyamatra, érdekeinek artikulálására, érdekérvényesítésének megfelelő útjait kipróbálhatja stb.).⁷

⁷ Konzultációs tanácsadásra kiképzettek a alap- és posztgraduális felsőoktatási képzés keretében képződő munkavállalási tanácsadók, a diáktanácsadók, drogzonzultációs tanácsadók.

A pszichológiai, személyes tanácsadás

Az egyéni és csoportos keretekben folyó, személyes tanácsadásra akkor kerül sor, ha a hallgató **személyes viszonyulásaiban, kapcsolatrendszerében jelentkező** olyan **problémával keresi meg a tanácsadót**, mely gátja a hatékony életvitelének, céljai elérésének (aktuálisan vagy akár krízisállapotot idéző elő), a hallgató számára tudatosult módon konkrét problémát okoz a tanulásban, a pályára készüléskor, feladatainak megoldásában.

Az ifjúkori életszakasz fejlődési feladatainak⁸, fejlődési kríziseinek **jó színvonalú** megoldásában hatékony segítséget jelent egy tanácsadói kapcsolat. Az életkorral és az életpályára való felkészüléssel, az aktuális szakmai – egyetemista, főiskolás léttel, személyes életeseményekkel együtt járó –, az egymást kölcsönösen felfokozó tényezők olyan stressz-helyzeteket idézhetnek elő (a stressz-helyzet a felsőoktatásban való tanulmányok folytatásával szinte szükségszerűen együtt jár), melyek együttes terhelése „egyedül”⁹ nehezen kezelhető hatékonyan. A tanácsadó (konténerként) olyan optimális partner lehet, aki kapcsolatban és viszonyrendszerben a hatékony problémakezelés érzelmileg elviselhető bázisát biztosítja a hallgató számára, ugyanakkor egyben lehetőséget teremt arra is, hogy a diák kifejelessze azokat a képességeit, amelyek segítségével a jövőben is eredményesen tudja megoldani problémáit, releváns döntéseket hoz.

A tanácsadás háttérben mindig ott van egy **emberkép, személyiség-felfogás, az a filozófia, tanácsadás-elmélet**, ahogy a segítsérről a **tanácsadó** gondolkodik.

A pszichológiai tanácsadási szolgáltatások biztosítását a felsőoktatásban tanuló diákok fejlődés-lélektanilag leírt **életkori, személyiségfejlődési sajátosságai** messze-messzeően indokolták teszik.

A főiskolai, egyetemi időszak az ifjúkori személyiségfejlődés karakteres, krízisekkel telített szakasza.¹⁰ Erikson jól ismert elmélete szerint az identitás, az intimitás, generativitás, érintegritás pszichoszociális krízisének a megoldását tartjuk a szemé-

⁸ Erikson, E. H. (1991) *A fiatal Luther és más írások*. Budapest, Gondolat. 99 p.

⁹ Az „egyedül”-létnek különös érzelmi jelentése van ebben az életkorban éppen a fejlődési feladatok megoldása, a szülőkkkel és párral való viszonyulás új tartalmainak kialakítása, a „köztes lét”, az intimitás, identitás, a világhoz való viszonyulás kidolgozásának időszaka.

¹⁰ Ld. Ritoók Pálné 1992.

lyiségfejlődés központi feladatának. Marcia¹¹ az identitáskeresés fejlődésének négy jellemző stádiumát írja le:

1. *teljesítők*, akik eredményesen végigjárják és megoldják az identitásuk kidolgozásának útját;
2. *korai zárók*, akiknél nem megfelelően gazdag exploráció során – az exploráció egy korai szakaszában, az identitásképzés intenzív átélése nélkül jutnak öndefinícióhoz;
3. *moratóriumosok*, akik küzdenek az identitással, de még nem oldották meg;
4. *szétszórtak*, akik explorálásukat folytonosan megszakítva, újabb és újabb területek felé fordulva, kellően kimerítő exploráció hiányában nem tudják megoldani az identitás kérdését.

A tanácsadás szempontjából van annak jelentősége, hogy amikor egy diák megkeresi a tanácsadót, a fejlődési krízis mely problémájával küzd, milyen alapjai vannak a megoldás megtalálásának, és miként lehet segítséget nyújtani az adott fejlődési krízis megoldásához. Személyes konfliktus, krízisállapot valamennyi fejlődési feladat sürgetettségéből, megoldásigényéből, annak valamennyi stádiumából fakadhat.

Legnehezebb a „korai zárók” és a „szétszórtak” problémáiban való segítség. A „korai zárás” esetében az ifjú önmagára vonatkozó identitása bármely újonnan szerzett tapasztalat alapján megkérdőjeleződhet. Egy ilyen kérdés – bármely aktuális vagy helyzeti teljesítményproblémával társulva – erőteljesen szétterjedhet, érzelmileg erősen telített indulati állapotot idézhet elő.

A „szétszórt”, ha kénytelen dönteni, márpedig a felsőfokú tanulmányok időszakában ez szinte elkerülhetetlen, ugyancsak nehéz helyzetbe kerül. Épp az a jellemzője, hogy nem megy végig egy problémán – amikor akadályba ütközik, így döntési helyzetben önértékelési zavara támad. Rendszerint egyedül nem képes megbirkózni a helyzettel.

A „moratóriumot” felkavarhatja valamely új, intenzív élmény.

Más-más belső feltétele van a továbblépésnek, a pszichoszociális krízisállapot megoldásnak, amivel a tanácsadónak számolnia kell.

¹¹ Marcia J. E. (1966) Development and validation of ego identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551–558.

A tanácsadási folyamatban a tanácsadói **kapcsolat során**, a tanácsadás eszköztárával lehetséges a segítő: a környezeti, az interperszonális és intraperszonális erőforrások feltárása, aktivizálása – és megerősödése. A tanácsadó hallgatóval való kapcsolata, maga a tanácsadási helyzet egy fontos – átmeneti – erőforrás az ifjú számára. A tanácsadó feltár, invenciókat alkalmaz és más – segítő-szolgáltatások igénybevételére tesz javaslatot. Célja, hogy elősegítse a tanácsadásban résztvevő személyek és csoportok egészséges és hatékony fejlődését, energiáik aktivizálását a hatékony problémamegoldásra és az akadályoztató problémák megelőzésére.

A tanácsadó számára nagyon fontos, hogy lássa és segítse a fejlődés pozitív kibontakozásának útját. Chickering¹² a következő hét – egymáshoz szorosan kapcsolódó faktorban találta meg a diákok fejlődési céljait: a **kompetencia elérése**, az **autonómia válás**, az **identitás megalapozása**, az **interperszonális kapcsolatok felszabadítása**, a **célok kibontása** és az **integritás kifejlesztése**.

A fenti fejlődési célok, feladatok megvalósításán valamennyi ifjú aktívan „dolgozik”. A tanácsadás feladata, hogy a maga eszköztárával sokoldalúan támogassa a fejlődési célok, feladatok hatékony és jó színvonalú megoldását.

Azokat a problémaköröket, módszereket sorolhatnánk hosszan, melyekkel a felsőoktatási tanácsadás dolgozik. (Erről több tanulmány is az érdeklődők rendelkezésére áll.) Valójában szinte nincs jelentősége, hogy milyen tartalmú probléma, kérdés kapcsán indul el a tanácsadási munka a hallgatókkal. A problémák, feszültségek háttérben, mélyén a **fejlődési feladatok, célok megoldásának feladata áll**. A **fokális** – jól kiválasztott célra irányuló – **tanácsadás** a hallgató számára olyan segítséget jelent, olyan támogatást nyújt, mely a fejlődési krízisek, feladatok pozitív meghaladásához, megoldásához vezet. Ilyen értelemben komoly preventív, mentálhigiénés funkciója van a személyes tanácsadásnak: a hatékony felnőtt személyiség kialakulásához, az eredményes konfliktuskezeléshez biztosít utat, modellt.

Az emberi élet, a fejlődés kontextusát az a feltételrendszer befolyásolja, amelyben valaki él. Az életkorilag megoldandó fejlődési feladatok – mint alapvető életkontextus mellett – a felsőoktatásban tanuló diákok számára az életszínváltás jelentős feltételrendszer-váltást jelent. A középiskolás időszakban az alapvetően **családbázisú élet kortársbázisúvá, kapcsolatbázisúvá válik**, mely egyik oldalról segíti a fejlődési fel-

¹² *Education and Identity* 1969.

adatok megoldását, másik részről azonban kiélezettebbé teszi azt az érzelmi helyzetet, amelyben a változás, a fejlődés megtörténhet.

A **felsőoktatási intézmény keretében megvalósuló tanácsadás** karakteresen formálja meg az ifjú számára a személyes problémakezelésének kereteit. Erikson nyomán tudjuk, hogy a felsőoktatási intézmény az ifjú számára egy olyan szociális moratóriumot (Erikson) biztosít, melynek keretében az aktuálisan előtérben lévő, de lényegüket tekintve életkori feladatként megoldandó problémák kellő biztonságban dolgozhatók fel. A felsőoktatási tanácsadás kontextus-kerete ehhez egy fontos „üzennettel” járul hozzá a hallgató számára: „diákoknak lehet a felsőoktatási intézmény által is elfogadott problémája” „más diáknak is van problémája” – hiszen ezért létesítették a tanácsadót.

A fentiek értelmében a diáktanácsadó keretében történő személyes tanácsadásnak van egy olyan – a magyarországi tanácsadási, terápiás helyzetektől eltérően könnyebben elfogadható –, a pszichológiai támogatást karakterizáló sajátos jellemzője, hogy nem egy egészségügyi intézmény „beteg” státusába kényszerül a tanácskérő a problémájával. A Diáktanácsadóban egy problémás élethelyzetben személyes konfliktussal vagy konfliktusos élethelyzettel küzdő hallgató nem minősül betegnek, nem stigmatizálódik, mint ahogy a klinikai keretek között ez gyakran megtörténik. A felsőoktatási intézmény Diáktanácsadójában kevésbé formálódik a helyzet olyanná, hogy a maga a probléma-megoldási folyamat önmaga válik a diák számára problémaforrássá: attól érzi magát a tanácskérő problematikusnak, „nem rendben lévőnek”, deviánsnak, hogy pszichológiai tanácsadást vesz igénybe. (Az, hogy ennek a keretnek a hallgatók számára valódi jelentése van, az is mutatja, hogy a FETA 2000 májusában tartott konferenciáján a SOTE Diáktanácsadójának pszichológus munkatársa arról számolt be, hogy a Diáktanácsadó egy helyen működik a Magatartástudományi Intézet pszichoszomatikus rendelésével, s a kliensekkel foglalkozó munkatársak is részben azonosak. A hallgatók – akár pszichoszomatikus tünet jelentkezése esetén is – a Diáktanácsadót keresik meg inkább.)

A diák azon választásának, azaz döntésének következtében, hogy épp a diáktanácsadót keresi fel a problémájával, a problémamegoldás keretét az egyetemi élet, a diáklét célrendszere, életkeretei közé helyezi. A személyes probléma megoldáskeresése nem hozza magával azt az újabb – lehetséges – problémát, hogy: „nem vagyok idevaló”, nem kell azt érezni, hogy „kifelé áll a rúdja” a képző intézményből, hanem az adott

felsőoktatási intézménybe való tartozás, diákléthez való kötődés érzése erősödik. Inkább megerősíti azt az élményt, hogy „helyem van ott, amit választottam magamnak”, „bizonytalanságaimmal, problémáimmal együtt az intézménybe tartozom”. A „tartozom valahová” alapszükséglet nem sérül, hanem megerősítést nyer, olyan mértékben kielégül, hogy kellő biztonságérzettel dolgozhat a tanácskérő a hozott problémáján, nem „kényszerül” öngizoló fedésekre.

A Diáktanácsadóban a tanácsadóval való kapcsolat során a *diákszerep* előtérben marad. Nem kell a – Magyarországon szokásos – *beteg szerepbe kivonulni*, ahhoz, hogy foglalkozni lehessen a gondokkal. A Diáktanácsadó a problémamegoldás során a diákszerep azon lényegi elemére épít, melynek alapján – a diáklét kontextusában – teljesítménynek tekinthető egy probléma megfogalmazása, feltárása. Valamennyi egyetemista, főiskolás, értelmiségi pályára készülő számára igen gyorsan beláthatóvá válik, hogy a *problémaérzékenység* minden alkotásnak, a fejlődésnek az alapja. A diáklét lényegét alkotja a *jövőre készülés*, a *változás*, a *társadalomba való beilleszkedés* útjainak keresése. Egy definiáltan kereső életszerep kihívásainak kontextusában tudják felfogni maguk az érintettek is a személyes szinten jelentkező problémáikat. S minden problémamegoldás – a kontextusból adódóan, a fejlődési feladatoknak megfelelően – a személyiség éérésének átélést idézheti elő. Különösen abból a perspektívából igaz ez, amely a pályára való készülés, a pályán történő probléma-megoldási módok repertoár bővítését tartja szem előtt.

A probléma ugyanis – az életkor sajátosságainak megfelelően – szinte mindig az identitásképzésnek egyik alpdilemmájához csatlakozik: „Ki vagyok? Kivé akarok válni? Kihez, hova tartozom?”.

A Diáktanácsadóban dolgozó pszichológus azáltal, hogy finomabb probléma- és helyismerettel rendelkezik az adott felsőoktatási intézményekről és az érintett életkori csoportról, sokat segíthet a diákoknak abban, hogy a problémafelvetés kontextusának progresszívebb oldalai is reálisan megvilágítódjanak, s a tanulmányok végzése és a pályára készülés hatékonyabb legyen.

Az ifjúkori életszakaszban egy-egy adott „alkalmi” problémamegoldásnak a konkrét szituációs rendeződésnél sokkal tovább ér a hatása. A rendeződésre kerülő személyes problémák elejét vehetik nemcsak a nehezebben kezelhető krízishelyzetek kiéléződésének, hanem a későbbiekben még több feszültséget okozó, esetleg lavinaként

továbbgörgő problémák felduzzadásának – vagy betokozódásának.

A tanácsadási kapcsolatban megvalósuló problémakezelési mód – mint minden problémamegoldás – szélesebb hatókörű tanulási folyamatot, tapasztalatszerzést jelenthet az ifjú számára. Az élet későbbi szakaszában felvetődő személyes és – human vonatkozású – szakmai problémák hatékony megoldásának egyik mintájaként is szolgálhat. Ezzel nemcsak a személyes életvezetésben felhasználható tapasztalatok birtokába juthat egy tanácsadáson részt vevő hallgató, hanem valamennyi társas helyzetben – mely értelmiségi pályákon tág hatókört is jelenthet – használhatja a közös problémamegoldásban megtapasztaltakat.

A hallgatók tanácsadáson való részvételének feltételei

Valamennyi felsőoktatásban tanuló diáknak lehetőséget szeretnénk biztosítani ahhoz, hogy személyes segítséget és támogatást kapjon tanulmányi sikerességének eléréséhez, pályája megtervezéséhez, a pályára való alkalmasságának kidolgozásához, személyes fejlődéséhez, harmonikus életvezetési stratégiájának kidolgozásához, aktuálisan jelentkező problémáinak jó színvonalú megoldásához. A tanácsadók, pszichológusok mind a fejlesztő, mind az optimalizáló, mind a gyógyító célú tanácsadás eszközrendszerével sokoldalúan segíthetik ebben a hallgatókat.

Közismert tény, hogy Magyarországon a személyes szinten jelentkező probléma megoldásához ritkán veszik igénybe a társas kapcsolatokban rejlő erőt, lehetőségeket. Manapság is jellemző a problémamegoldás káros stratégiáinak alkalmazása: az alkohol, a cigaretta, a drog, a pszichoszomatikus megbetegedések, az öngyilkosság. Még manapság jellemző, hogy egy problémával küzdő ember csak akkor érzi jogosnak, hogy segítségért fordul – tanácsadóhoz, pszichológushoz, orvoshoz –, ha kiéleződik, szinte szélsőségesen rosszá válik a helyzete.

Reméljük, hogy a diáktanácsadás egészen más szemlélete, gyorsan népszerűvé válik a hallgatók körében. Megtanulják használni ezt a tanácsadási formát, amely – a jövőre nézve – az értelmiségi lét, a változó világ kihívásaira adott válaszok, a személyes problémák, az életciklus-váltási feszültségek megoldásakor is mintaadó lehet azzal, hogy segíti a kedvező probléma-megoldási stratégiák megtalálását, amelyek befolyásolják az életminőséget is.

Fontos, hogy a **tanácsadás rendszerének egésze** elősegítse, hogy létrejöhessen tanácsadási kapcsolat az érintettekkel. Nem elég – bár szükséges feltétel –, hogy mind a hallgatói, mind az intézményi oldal informált legyen a diáktanácsadó szolgáltatásairól. A személyes, pszichológiai tanácsadás akkor segíthet igazán, ha a **tanácsadás komplex funkciórendszerébe illeszkedve valósul meg**. A hallgató a megfelelő információk biztosításától, az információs tanácsadástól a terápiás tanácsadásig (a személyes autonómia kiépítéséért végzett munkától a krízis-tanácsadásig) megtalálja azt a szolgáltatást, amelyre aktuálisan szüksége, igénye van.

Megoldandó feladat, hogy a hallgató **azon a tanácsadási szinten** kapjon segítséget, amelyre szüksége van, s amely optimális az adott problémakezelés kontextusában. Ebből a szempontból az is fontos, hogy az egyes tanácsadási területeknek, s ezen belül a mentálhigiénés, életvezetési, pszichológiai tanácsadásnak **milyen aktív (kezdeményező) és reagáló formái alakulnak ki** egy tanácsadó szervezetben. Milyenek az egyéni és csoportos tanácsadási formái, milyen lehetőségei épülnek ki az „optimalizáló” tanácsadásnak, a fejlesztő és a „gyógyító” (terápiás) tanácsadásnak.

A személyes tanácsadási feladatok tervezése a hallgatókkal való kapcsolatalakítás szempontjából azon kérdés megtervezését és realizálását jelenti, hogy mennyire aktívan „érjük el” az érdekelt hallgatókat (a „potenciális” problémahordozót), s hogy a – bármilyen kérdéssel – hozzánk forduló megkapja azt a figyelmet (ráhangolódást), amely hozzásegíti a tanácskérőt/tanácsadót, hogy feltáruljon a valós probléma. Egyéni és csoportban végzett tanácsadás is csak akkor lehet hatékony, ha a hallgatók bízhatnak a tanácsadásban – a tanácsadóban. Ezt a bizalmat a rendszerben lehet kiépíteni (az intézmény, a tanárok szívesen „beutalnak”, a hallgató néha „betéved”. Ezek az utak nem elégséges alapjai a munkának).

Természetesen fontos kérdés a tanácsadás szakszerűsége. Egyéni és csoportos tanácsadást, tematikus illetve önismeret-fejlesztő csoportokat erre a **feladatra kiképzett** tanácsadó, pszichológus illetve pszichiáter tarthat. A hallgató együttműködésére csak megfelelő szerződés és szakszerű tanácsadói vezetés mellett lehet számítani.

- A felsőoktatásban dolgoznak olyan képzett **tanácsadók**, akik a felsőoktatás területét, a diákokat, problémáikat igen jól ismerik – s aktívan tudnak segítséget nyújtani a tanulmányi, tanulási, karrier, életvezetési problémák megoldásában.
- A tanácsadás területén dolgoznak **pszichológusok**, akik a személyes fejlődésben, problémamegoldásban tudják segíteni a hallgatókat.

- A **kortárssegítők** – érdeklődésüknek, előképzettségüknek, szakmai támogatottságuknak megfelelően – képesek arra, hogy személyes támogatást nyújtsanak társaik számára.

- **Pszichiáterek, orvosok** elsődlegesen külső megbízottként, a diáktanácsadóval való kapcsolat keretében foglalkoznak diákjainkkal. Néha egészségügyi intézményi keretek között történik az ilyen jellegű tanácsadás. Tapasztalatom szerint, ha a Diáktanácsadó közbenjárásával kerül egy hallgató valamely egészségügyi intézménybe, más – kedvezőbb – az ellátás kontextusa, mintha közvetlen felvétellel jött volna létre a kapcsolat.

A tanácsadói kompetenciák biztos kezelése kulcskérdése a tanácsadásban működő tanácsadóknak.

A tanácsadó életkori krízissel, pályára készüléssel, a tanulmányok végzésével kapcsolatos személyes problémákkal foglalkozik. De gyakran találkozik olyan hallgatókkal, akik a rendszer (az intézmény) működésével összefüggően kerülnek nehéz helyzetbe, vagyis személyesen megoldandó probléma szintjén jelenik meg az a probléma, amely az adott intézmény képzési céljaival, rendszerproblémáival, feltételeivel, egy-egy oktató elvárásaival, oktatói stílusával vagy a képzési elvárásokból fakadó túlterheltség stb. terheivel összefüggő, a hallgatókban reálisan feszültséget keltő helyzet. A tanácsadónak – miközben a konkrét személyes probléma szintjén foglalkozik a kliensével – érdemes figyelnie arra a kontextusra is, amelyben a konfliktus megjelenik. A tanácsadók gyakran „felvevői” a felsőoktatási intézményekben mutatkozó működési zavaroknak. A tanácsadási feladatok közé tartozik, hogy a szakember közvetett módon ezekkel a problémákkal is foglalkozzon.

Szenes Márta–Katona Miklós

A kortárs segítés szerepe a diáktanácsadók működésében

Az országban a kilencvenes években elindult társadalmi, gazdasági átalakulás természetesen a felsőoktatást sem hagyta érintetlenül. Számtalan tényező, így például az egyetemeken, főiskolákon tanuló diákok számának emelkedése, a kreditrendszer fokozatos bevezetése, az egyes értelmiségi pályákon tapasztalható elhelyezkedési problémák, az egész magyar társadalmat átható értékváltozás arra figyelmeztetett, hogy napjainkban az egyetemisták számára folytonosan változók a diplomaszerezés, az elhelyezkedés körülményei és feltételei. A felsőoktatási intézmények az átalakulás szakaszában természetesen módon a strukturális átalakítás gondjaira összpontosítanak: az alapvető infrastruktúra megteremtésére, az új tanulmányi szisztéma bevezetésének kérdésére, ezért a hallgatói oldal igényeivel való foglalkozásra kevesebb figyelem jut. Ugyanakkor maga az átalakulás, a rapid változások, mindig nagyobb mértékben hívják elő az érintettekben – jelen esetben a hallgatókban – a bizonytalanságot vagy szorongást, vagyis nagyobb mértékű támogatásra van szükségük, mint konzolidált időszakban.

A felsőoktatásban keletkezett hiányállapotot felismerve a diáktanácsadók megerősödésükhöz nem kizárólag professzionális szakembereket hívtak munkatársi segítséggel, hanem kortárssegítőket is. Ők – a tanácsadási és közösségszervezési feladatra felkészített – problémaérzékeny egyetemi, főiskolai hallgatók.

A nyugati egyetemeken ugyancsak találtunk példát kortárssegítők tevékenységére a felsőoktatásban, emellett a káros szenvedélyek megelőzésének szakirodalmából is ismert, a terepen dolgozó laikus kortársak szerepe. Általában olyan feladatokat látnak el, amelyekre elsősorban ők képesek (terepen nyújtott közvetlen segítség), illetve olyan esetekben, amelyek a szakemberek számára nem kellőképpen vonzóak vagy szakmailag nem jelentenek kielégítő munkát.

Jelenleg az ország különböző tanácsadóiban tevékenykedő kortárs csoportok speciális szerepet töltenek be a hallgatók és a professzionális segítők közti kapcsolat ki-

építésében. Az életvezetésből adódó konfliktusok egy részével a diákok gyakrabban fordulnak hallgatótársukhoz, mint egy tanárhoz. Amellett, hogy a szervezett kortárssegítés fenntartja, őrzi az egymással való törődést, mint emberi értéket, a segítésre való felkészültség, társas (szervezeti) támogatottság következtében a kortárs segítő csoport tagja egyben hatékony tanácsadó is.

Tagtoborzás, felkészítés a tanácsadói feladatokra (képzés)

Egy önkéntes kortárssegítő kb. két évet tud a diáktanácsadó munkában eltölteni, ezért új team kialakítására – képzésére – legalább két évente sor kerül. Az önkéntesek felkutatása és a jelentkezők közül azon hallgatók kiválasztása, akiket a diáktanácsadó munkatársul tud fogadni, könnyebben történik azokban az intézményekben, ahol kialakult hagyománya van a segítő munkának. Induló tanácsadók olykor küzdenek a toborzással.

A toborzás egy lehetséges formája a plakáton, szórólapon való hirdetés közreadása. A különféle oktatási intézményben tevékenykedő kortárssegítők a segítő tevékenység megkezdése előtt speciális felkészítő kurzuson vesznek részt. Természetesen a felkészítés tartalmi és módszertani felépítése nem független attól, hogy az önkéntes segítésre jelentkező hallgató milyen jellegű graduális képzésben vesz részt (képzési szakiránya a segítő munkához mennyire kapcsolódik). Azokban az esetekben, amikor a leendő pályára való készülés tantervileg megalapozza a segítéshez szükséges ismereteket és készségeket, gyakran elegendő egy rövidebb felkészítő program. Van olyan felsőoktatási intézmény, ahol a hallgatókat 80–100 órás felkészítő kurzussal segítik a kortárssegítő munkában.

A következőkben a szegedi képzés tematikájának bemutatásán keresztül röviden vázoljuk azokat az alapvető ismereteket, készségeket, amelyekkel egy leendő kortárssegítőnek rendelkeznie kell, függetlenül attól, hogy milyen kurzus keretében sajátítja el azokat.

Képzési tematika

A képzés célja a kapcsolatépítés a jelentkezőkkel és a jelentkezők között, valamint természetesen az, hogy a felsőoktatásban tanuló hallgatók *felkészüljenek* saját kor-

társaik informálására, lelki támogatására, programok és tanfolyamok szervezésére és lebonyolítására. A felkészítés, a feladatra való alkalmassá tétel útja a meglévő spontán mentálhigiénés aktivitás felerősítése, tudatosítása, ismeretekkel és készségekkel való bővítése.

A szegedi képzés *tartalmi* szempontból öt nagyobb tematikus modulra bomlik.

I. Személyiségfejlesztés, önismeret (tréning).

Cél: reális énkép tudatosítása.

Tematika:

A meglévő domináns és látens személyiségjegyek feltérképezése. Az eddigi életút globális áttekintése. Értérendszer, világgép, karriertervezés, jövőkép.

II. A felsőoktatásban tanuló diákok életében potenciálisan előforduló problématerületekkel való ismerkedés.

Cél: a problémaérzékenység fejlesztése.

Tematika:

a) *Identitás, felnőtté válás:*

- tévutak az identitásformálás során;
- káros szenvedélyek;
- krízishelyzetek és felismerhetőségük;
- az átmeneti életkorból és életmódból adódó speciális problémák: Ki vagyok én? Mit akarok a világban?;
- a kollégiumi lét konfliktusai.

b) *Tanulással kapcsolatos kérdések:*

- hatékony tanulás, sikeres teljesítmény;
- kudarcok és feldolgozásuk;
- több önálló szak párhuzamos képzése;
- évkihagyás, évhalasztás, évismétlés.

c) *Kilépés az életbe:*

- pályaválasztás, pályamódosítás;
- karriertervezés, munkába állás.

d) *Rétegspecifikus kérdések:*

- középiskolások felkészítése a felsőoktatásra, csoportos és egyéni tanácsadás;
- külföldi hallgatók beilleszkedésének segítése;

- külföldön tanuló magyar hallgatók felkészítése;
- mozgássérült hallgatók felsőoktatási életvezetésének segítése.

III. A segítőmunka eszköztára

Cél: a segítésben hasznos speciális készségek fejlesztése, segítő módszerek és technikák elsajátítása.

Tematika:

- a segítő beszélgetés technikájának alternatívái;
- empátiát és kongruenciát fejlesztő gyakorlatok;
- kapcsolatfelvétel, kapcsolatépítés, kapcsolat befejezése, a segítőmunka lezárása;
- az információs, az életvezetési, valamint a pszichológiai tanácsadás kapcsolata és eltérő pontjai;
- a kortárssegítők kompetenciahatárai;
- speciális készségek a terepmunkában;
- a segítés etikai kérdései.

IV. A kortárs segítés speciális területei és a működés feltételei

Cél: a kortárssegítő munka területeinek megismerése.

Tematika:

- pszichológiai, életvezetési tanácsadás és megszervezése;
- információs tanácsadás és megszervezése;
- program- és kampányszervezés;
- reklám és propaganda;
- pénzügyi kérdések.

Ebbe a szakaszba tapasztalt kortárssegítők is bekapcsolódnak.

V. Egyéni tervekészítés féléves intervallumra

Ebben a szakaszban a tapasztaltabb kortárssegítőkkal közös munka zajlik.

A felkészítő szakaszt követően egy olyan gyakorlati tanulási időszak következik, amikor az újonnan bekerült segítő egy tapasztalt társával dolgozik együtt, majd rendszeres szupervízió mellett folytatódik a munka.

A kortárssegítők tevékenységi területei a diáktanácsadás keretein belül Szegeden

Informális tájékoztatás középiskolákban a felsőoktatás sajátosságairól. Osztályfőnöki órák megtartása speciális, a középiskolásokat foglalkoztató témákban.

Az egyetemi, főiskolai hallgatóktól kapott információk életközeli, élményszerűek. Leginkább a továbbtanulás küszöbén álló 11. és 12. osztályosok igénylik, de az alsóbb évfolyamokon is jelentkezik rá igény.

Gólyatáborok szervezése, az új elsőévesek fogadása

A gólyatábor lehetőséget ad arra, hogy a gólyák megismerkedhessenek a kortárssegítőkkel, akikhez később kérdéseikkel, problémáikkal fordulhatnak. A gólyatáborokban való részvétel egyfajta terepmunkát jelent a kortárssegítők számára.

Tanulmányi tanácsadás a tanév kezdetén és év közben

Ezen a területen a kortárssegítők, a felkészültségükhöz jobban kapcsolódó feladatkört végeznek, a hallgatók beilleszkedésére figyelnek, olyan közösségi terek létrehozásával, és személyes támogatással.

„Múlt héten kezdődött a tanítás, és elég nehezen viseltem az első otthonról távol töltött napokat. A sírást nem tudtam visszafojtani, már-már depressziósnak éreztem magam. Először azt gondoltam csak természetes honvágy, majd ha megszokom a környezetet elmúlik. Azonban amikor hétfőn reggel felkeltem, és újra indulnom kellett a vonathoz, szorongás jött rám, és egyszerűen képtelen voltam eljőnni otthonról. Érthetetlen sírógörcs tört rám, kétségbeestem...Ma reggel utaztam le az egyetemre, és a szorongás csak erősödött... Megpróbálok elfojtani az érzést, de a legkisebb ingerre újra előjön. Megpróbálok elfoglalni magam, de ha egy időre sikerül is, mindig visszatér ez az állapot.”

Gyakran találkozunk hasonló tartalmú levelekkel, személyes elmesélésekkel, ezekben az estekben főként egy rendszeres kisérésre, törődésre van szükség, amit a kortárssegítők nagyon jól meg tudnak oldani.

Információs tanácsadás, információs bázis kiépítése és bővítése

Az információs bázis létrehozásával (pl. könyvtári szolgáltatások, utazási információk, orvosi ellátás, kulturális események stb.) és folyamatos bővítésével lehetővé válik a hallgatók életének megkönnyítése az egyetemi városban. A hallgatók tudják, milyen információ hasznos, és személyes tapasztalataikat is megosztják társaikkal.

Reklám-, propagandatevékenység

Ahhoz, hogy a hallgatók forduljanak a diáktanácsadó munkatársaihoz, tudomást szerezzenek tevékenységükről, a magas színvonalú munkán túl megfelelő reklámtevékenység is szükséges. A kortárssegítők igen hatékonyak a személyes hírívésben és az ötletes információhordozók készítésében.

Személyes tanácsadás

A kortárssegítők tevékenységének talán ez a legvitatottabb területe. A szegedi Diákcentrum Universitasban szerzett sokéves tapasztalat alapján elmondható, hogy megfelelő előképzettség után, folyamatos szupervízió mellett az életvezetési problémák, hétköznapi konfliktusok kezelésében azok a kortárssegítők, akik a mentálhigiénés a tanácsadás fogadóóráin ügyeletet látnak el, diáktársaiknak jó partnerei tudnak lenni. A kompetenciahatárai ismeretében semmiképpen nem vállalnak patológiás, krízishelyzeti eseteket. A képzés és szupervíziók során jól körülhatárolható az a mélység, ameddig elmehetnek. Azok a kortárssegítők, akik főként terepen (nagyobb kollégiumokban) dolgoznak, nyitottak a különféle devianciák, káros szenvedélyek észlelésére, s képesek olyan segítő beszélgetés kezdeményezésére, amely a mélyponton lévő hallgatót elvezeti a megfelelő szakemberhez.

A kortárssegítő szolgáltatások megszervezése

A kortárssegítők tevékenysége részben az aktuális tanácsadók irodájában zajlik – kialakított ügyeleti időkeretben –, részben pedig terepen, az egyetemisták hétköznapijához alkalmazkodva.

A kortárssegítők szerepei más-más módon alakulnak az egyes intézményekben. Van olyan diáktanácsadó, ahol a hallgatók már a felkészülés során specializálódnak a különféle feladatok elvégzésére, s feladataiknak megfelelően külön teamekben dolgoznak. Másutt az önkéntes segítő az aktuális igényeknek megfelelően többféle terület ellátására is vállalkoznak.

A diáksegítők mint szervezet

A kortárssegítő csoport a vállalt feladatok ellátása érdekében szervezeten együttműködő emberek csoportja, ahol formális és informális kapcsolatok alakulnak, szervezeti élet zajlik. A legkülönbözőbb alakulástörténeteket megismerve, megállapítható, hogy a hazai kortárssegítő csoportok szerveződése a klasszikus informális és a teljesen formalizált szintek közötti skálán oszlik el. Ahol a megalakulás szorosan kapcsolódik más diákcsoporthoz tevékenységéhez (pl. HÖK), ott hamarabb jelennek meg a formális csoport jellegzetességei, másutt inkább karitatív közösségek működéséhez állnak közelebb, amelyeket egy meghatározó személyiségű tanár fog össze.

A kortárssegítők kivétel nélkül ingyen vagy egészen jelentéktelen tiszteletdíj ellenében végzik segítő tevékenységüket, így a pénzügyi kérdések nem játszanak szerepet a tanácsadóhoz való kötődésben.

Az eddig létrejött segítő csoportok abban különböznek egymástól, hogy tevékenységi körüket mennyire önálló módon vagy intézményvezetői utasításra alakítják ki. Tapasztalatunk szerint hatékonyabbak az autonómabb módon működő kortárssegítők, akik természetesen állandó konzultációs kapcsolatban lehetnek a diáktanácsadó szakembereivel, tanáraikkal.

Azokban az intézményekben, ahol a diáktanácsadó függetlenül működik a hallgatói önkormányzattól, fel szokott merülni a szerepek alakításának, az együttműködés kereteinek és a pozíciók meghatározásának a kérdése. A HÖK jól meghatározott pozíciókkal rendelkezik a felsőoktatási intézmények struktúrájában – míg a kortárssegítő diákok nem.

Érdeemes szólunk arról, miként szabályozzák az egyes diáktanácsadók a csoporthoz vagy szervezethez tartozás feltételeit. Néhány diáktanácsadóban pusztán a belső jó érzés, az együttműködési szokásrend az alapja annak, hogy mi az, ami egy kortárssegítő szerepének, diáktanácsadóhoz kapcsolódásának szabályait alakítja. A szervezetek egy másik köre, ahol nyíltan – de csak szóban – megfogalmazott szabályok határozzák meg a csoporthoz tartozás feltételeit (ilyen pl. ha valaki kétszer nem megy be ügyelni, nem számítanak rá többet, kimarad).

Vannak olyan kortárssegítő csoportok, ahol írásban kötnek megállapodást az önkéntes segítőikkel, s annak betartását időről időre ellenőrzik. Ilyen például a Diákcentrum Universitas is.

Végezetül a szervezeti kérdések vonatkozásában meg kell állapítanunk, hogy egyre több kortárssegítő csoport döbben rá az országban arra, hogy csak akkor lehetséges a hosszabb távú hatékony együttműködés, ha kilépnek az amatőr formából, és a szó nemes értelmében professzionális módon működnek. A nemes szándék mellett megfelelő vezető kell, aki jól szervezi a közösséget, megfelelően tervezett a program és a szolgáltatások rendszere, továbbá biztosított a munkához megfelelő infrastruktúra.

Miért jó kortárssegítőnek lenni?

Napjainkban, a felsőoktatásban az ifjúsági szervezetek színes kavalkádjával találkozhatunk. Ha megkérdezzük a bennük dolgozó fiatalokat, a különböző szervezetekben más-más választ kaphatunk a segítségben való részvétel motívumairól. Sokféle diákszervezetbe azért lépnek be a hallgatók, mert az ott töltött időben közéleti aktivitási lehetőségekre van alkalom, tapasztalatokat gyűjtenek, információs, kapcsolati tőkét építhetnek ki. Számíthatnak arra, hogy befektetett munkájuk a felnőtt világba kilépve megtérül.

A diáktanácsadók másfajta előnyöket biztosítanak a kortárssegítőknél.

A motiváló tényezők közül a legkiemelkedőbb a segítő szerepnek, a személyes szociális kompetenciának az átélése. Nagyon jól tudjuk, hogy egyetemünk, főiskolánk milyen nagy hangsúlyt helyeznek az elméleti képzésre, és milyen kicsi a *gyakorlati készségek* fejlesztésének lehetősége. A diáktanácsadók ideális közeget kínálnak az önkipróbálásra, hiszen egy-egy hallgató támogatás mellett, védetten, mégis a gyakorlatban tapasztalhatja meg és fejlesztheti önmagát.

Álljon itt egy vallomás erről:

„Én iszonyúan féltém attól, hogy mi lesz, ha egyszer csak bejön valaki hozzám az ügyeleti időpontomban. Nem tudtam elképzelni, mit kezdek majd vele. Aztán egyszer jött egy lány, akiben nagyon sok volt a feszültség, az indulat.

Elmentünk egy külön szobába, és elkezdtünk beszélgetni. Amikor kijöttünk a szobából, nagyon boldog voltam. Örültem annak, hogy végre megtört a jég, és egész jól sikerült a beszélgetésünk. Hirtelen elmúltak a kétségeim, hogy én erre teljesen alkalmatlan vagyok. Óriási megkönnyebülés volt, és egy kicsit többnek éreztem magam, önbizalmat adott. Azóta persze már rájöttem, mit csináltam kevésbé jól, mit kellett volna esetleg másképp, de akkor nagyon jól éreztem – és hasznosnak, fontosnak tartottam – magam.”

Nem kevésbé fontos előnye a kortárssegítő csoportokban való részvételnek az, hogy referenciacsoporttá válhat. Manapság – amikor a kreditrendszer bevezetésének következtében felbomlottak a tanulócsoporthoz – valódi kincs egy mérvadó szervezeti közösség.

Végezetül...

A fentiekben bemutatott kortárssegítő tevékenység gazdag spektrumából egyértelműen látható, hogy munkájukra szükség van a diáktanácsadókban. Ugyanakkor nincsenek standardok a munkakereteikre. A napjainkra létrejött, működő kortárssegítő csoportok egymástól teljesen eltérő fejlődési stádiumban vannak. Az összehangoltabb működés érdekében a Felsőoktatási Tanácsadás Egyesületnek továbbra is nagy szerepe van. Ennek megszületése segítségükre lehet a már működő és a jövőben szerveződő diáktanácsadóknak is.

Szeged, 2000. május 15.

Lisznyai Sándor

A FETA nemzetközi kapcsolatai – Közvetítő és modelladaptáló szerep

A FETA több fontos hazai szerepvállalását egészíti ki a nemzetközi kapcsolatrendszer. Ilyen funkciók:

– A szakmai fórum a tanácsadásban és a pszichológiai tanácsadásban dolgozó szakemberek számára.

– Etikai és szakmai keretek megalkotása – etikai standardok és szakmai minimumok kidolgozása.

– A tanácsadó szakma adminisztrációja – regisztrációs rendszer kidolgozása mind a tanácsadók, mind az ügyfelek részére.

– Szakmai modellek létrehozása.

– Képzési keretek és programok létrehozása.

– A kutatás és fejlesztés stratégiai prioritásként kezelése a tanácsadó szakmában.

Ezen funkciókat a FETA 1995 óta az alábbi nemzetközi együttműködési keretekkel igyekszik teljessé tenni.

A szakmai fórum a tanácsadásban és a pszichológiai tanácsadásban dolgozó szakemberek számára.

A szakmai fórumokat a FETA évenként megrendezett konferenciájával (az utóbbi években évente két konferenciával) segítette. Ezeken a konferenciákon (a kutatás és fejlesztés orientációja mellett) a különböző területeken dolgozó tanácsadók beszélhettek tevékenységeikről, aktuális dilemmáikról, problémáikról, a szupervíziós lehetőségekről. A FETA mint ezen problémák fóruma, kommunikációs lehetőséget kínált ezen konferenciákon, és igyekezett konkrét megoldásokat is találni a szupervízió, a szaktevékenységek finanszírozása, az intézményi együttműködések terén.

E szakmaifórum-szerepet egészítették ki a nemzetközi partnereinkkel folytatott együttműködések; a magyarországi felsőoktatási intézményekben dolgozó tanács-

adók így megismerkedhettek külföldi kollégáik szakmai lehetőségeivel, kereteivel, problémáikkal. Két fontos szakmai tapasztalatot jelentett számunkra a hamburgi (Németország) és a karlstadi (Svédország) kollégákkal folytatott kommunikáció, amely együttműködések komolyan hozzájárultak a magyarországi szakmai modellek kialakításához és szaktevékenységek tartalmának kiépítéséhez.

Etikai és szakmai keretek megalkotása

– etikai standardok és szakmai minimumok kidolgozása

A szaktevékenységek szabályozásakor az egyik legfontosabb minőségbiztosítási kritérium a szaktevékenységek tartalmának pontos meghatározása és az etikai standardok kidolgozása. A FETA az *European Association for Counselling* szervezeti keretei között együttműködött az etikai és tréning-standardok létrehozásában (EAC Ethical and Training Standards). Ezen standardokat a FETA közvetítésével ma az egyetemi szintű pszichológusképzés tanácsadó szakirányában (ELTE PPK, Tanácsadás pszichológiája szakirány) is használjuk. A standardok továbbfejlesztésére azonban nagy szükség lenne; az EAC Ethical and Training Standards egy 1999 és 2003 közötti fejlesztési folyamat eredménye, amely azonban még nem vette számításba az új kihívásokat; az egységes európai munkaerő-piaci, szolgáltatási és szociális övezeteket, amelyekben a tanácsadás (counselling) számára is meg kell fogalmazni a képzési és szakmai minimumokat. A jelenleg is meglévő *metacode* helyett (amely a nemzeti szabályozások közös minimumait fekteti le) egy közös szabályozást, egy nemzetközi konszenzuson alapuló keretet kell létrehozni. Fontos, hogy a már megindult munkában a FETA Magyarország képviselőjében aktívan részt vehessen, hiszen egy közös szabályozás jóval nagyobb jelentőségű lesz, mint egy *metacode* ajánlás.

A tanácsadó szakma adminisztrációja – regisztrációs rendszer kidolgozása mind a tanácsadók, mind az ügyfelek részére.

A tanácsadó (counselling) szakma egyik legfontosabb és leghatékonyabb szakmai érdekképviselői és pr-eszköze a szakmai nyilvántartás, a szakemberek regisztrációja; egy regiszter segít abban, hogy a szakmában dolgozók és az ügyfelek számára jól kereshető és a FETA által gondozott adatbázis alapján azonosítsák a szakma résztvevőit. Az adatbázis létrehozása már folyamatban van, fontos lenne azonban ezen adatbázis

nemzetközi, elsősorban európai szintre emelése, és a magyar szakemberek bevezetése a counselorok európai szintű nyilvántartásába.

Szakmai modellek létrehozása

– képzési keretek és programok létrehozása

A FETA eredeti célkitűzéseit tekintve egy „modellszervezetet” hoz létre a magyarországi tanácsadó hálózatok számára; képzéseket és programokat biztosít a tanácsadók rendszeres továbbképzése érdekében. Ezt a törekvést a FETA nemzetközi tapasztalatok integrálásával segíti 1995 óta. 1997-ben egy nemzetközi hálózatot hozott létre, amely során belga (Leuven és Gent) és holland egyetemek (Utrecht és Amsterdam) egyetemi tanácsadóival együttműködésben alakított ki szakmai modelleket. Ezen modellek tanulságait felhasználva segítette a FETA az egyetemi tanácsadó szolgálat kiépítését és a tanácsadó pszichológusok graduális és posztgraduális képzését az ELTE-n. A FETA soron következő feladatai a nemzetközi együttműködésben kialakított szakmai és képzési modellek kapcsán a következők:

- A speciális területeken dolgozó tanácsadók szakmai feladatainak meghatározása és képzési modellek kidolgozása; ilyen területek a drogzonzultáció (amely esetében a tanácsadás feladatai jelentősen megváltoznak a probléma európai integrációval kapcsolatos kiterjedése miatt), a rehabilitációs tanácsadás (ahol új tréning-standardok kidolgozására van szükség az Egységes Európai Szociális Övezet kialakításával kapcsolatban).

- A tanácsadás európai kereteinek kialakulása új kihívást jelent a tanácsadók számára.

A kutatás és fejlesztés stratégiai prioritásként kezelése a tanácsadó szakmában

A FETA tagja a felsőoktatási tanácsadás európai szervezetének (FEDORA). E szervezet testesíti meg a tanácsadók legprogresszívebb, leginkább fejlesztés-orientált orientációját a világban. A FEDORA action-research csoportokat hoz létre, amelyek egy adott szakterületen nemzetközi együttműködést valósítanak meg. A FETA magyar részről leginkább a FEDORA-PSYCHE akciókutató csoportban vállal aktív munkát

– a pszichológiai tanácsadás területén végzett kutatásokban vállalunk részt. Ezen kutatások publikációjának a FEDORA biztosít szakmai fórumot (évenként minden akciókutatáshoz konferenciaalkalmakat biztosítanak, kiadványokat jelentetnek meg), és hasznosításukat is menedzseli a szervezet. A FETA számára több okból is fontos az együttműködés fenntartása, és ha lehetséges, bővítése; a tanácsadó képzés fejlesztéséhez, színvonalának megőrzéséhez elengedhetetlenül fontosak a nemzetközi kutatások és publikációk; az újonnan megjelenő problémák pedig indokolnák, hogy a FETA a PSYCHE akciókutató csoport mellett más területeken is képviseltethesse magát.

Diáktanácsadás

– a FETA kiadványokban megjelent publikációk bibliográfiája 1995–2005 között

ACSAI IRÉN (1997)

Ép testben ép-e a lélek? Diáktanácsadás a Testnevelési Egyetemen. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 55–56. p.

AMUNDSON, N. A. (1997)

A történet-kiegészítő módszer használata a karrier tanácsadásban. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Módszertan, szakmaiság és kulturális beágyazottság. Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához*. Budapest: ELTE BTK DTK. 42–64. p.

ANDRÁS PÉTER (2002)

„Egyedül nem megy”. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 47–49. p.

ANDRÁSNÉ TELEKI JUDIT (2002)

Fogyatékkal élő hallgatók a felsőoktatásban. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 20–24. p.

ANTALOVITS MIKLÓS (2003)

A felsőoktatási diáktanácsadás tartalmi és szervezeti fejlesztése. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA. 50–53. p.

BÁNYAY KRISZTINA (2002)

Segítségnyújtási és tanácsadási lehetőségek cukorbeteg hallgatóknak – esély-

egyenlőségünk kérdése a felsőoktatásban. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 56–58. p.

BARTA ZITA (2003)

Bemutatkozik Kempelen Farkas Hallgatói Információs Központ. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA. 70–72. p.

BELL, ELSA (1997)

Különleges kérdések az egyetemista tanácsadásban. In *Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához*. Budapest: ELTE BTK DTK. 196–222. p.

BERÉNYI ANDRÁS (2002)

Első lépések az esélyegyenlőség megteremtésében a Debreceni Egyetemen. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 37–39. p.

BERÉNYI ANDRÁS (2003)

A Debreceni Egyetem mentálhigiénés programjának bemutatása. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA. 18–24. p.

BERRY, J. W. (1997)

Emigráció, akkulturáció és adaptáció. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Módszertan, szakmaiság és kulturális beágyazottság. Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához*. Budapest: ELTE BTK DTK. 162–195. p.

BÍRÓ EDIT (1997)

Az egyetemen kívüli információs lehetőségek. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában*. 1. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 45–46. p.

BÍRÓ EDIT (1997)

Egészséges életterv. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában*. 1. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 21. p.

BÍRÓ EDIT (1997)

Gyakorlati tanácsok álláskereséshez. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában*. 1. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 38–44. p.

BÍRÓ EDIT (1997)

Beszámoló a Felsőoktatási Tanácsadó Egyesület (FETA) az ELTE BTK-n a PHARE támogatásával 1997. május 12–13. megrendezett Munkavállalást Segítő Nyílt Napok rendezvényeiről. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Felsőoktatási Diáktanácsadás Országos Konferenciája Tanácsadás felsőfokon*. 1. számú füzet. Budapest: FETA. 54–55.p.

BÍRÓ EDIT (1997)

Beszámoló az információs és Pályatervezési tanácsadás 1997. február 1-től október 30-ig tartó időszakáról In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 41–43. p.

BÍRÓ EDIT (1998)

Amit a vállalkozóvá váláshoz tudni kell. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában*. *Munkavállalást segítő nyílt napok '98*. 2. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 24–25. p.

BODA TÍMEA–GELLAI BEÁTA–SZÉKELY TÍMEA (1997)

Gödöllői Agrártudományi Egyetem – Diák Centrum. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 44–49. p.

BUGÁN ANTAL (1995)

Mentálhigiénés lehetőségek és módszerek a felsőoktatásban. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon*. *Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 7–12. p.

CZÖVEK ANDREA–TÓTH ATTILA (1997)

Az egri diáktanácsadás működése. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 35–39. p.

DEPREEUW, E.–DEJONGHE, B.–VAN HOREBEEK, W. (1997)

Halogatás. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Módszertan, szakmaiság és kulturális beágyazottság. Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához*. Budapest: ELTE BTK DTK. 26–41. p.

ESTEFÁNNÉ VARGA MAGDOLNA–LUDÁNYI ÁGNES (1995)

Diáktanácsadás az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 67–72. p.

FODOR ÁGNES (2002)

Hogyan segíthetjük a fogyatékos hallgatók felvételi vizsgakörülményeit, beilleszkedésüket, egyetemi tanulmányaik folytatását? In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA, 59–60. p.

GENTI DIÁKTANÁCSADÓ (1997)

Éves beszámoló, 1988. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Módszertan, szakmaiság és kulturális beágyazottság. Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához*. Budapest: ELTE BTK DTK. 138–161. p.

GESZTI JUDIT (2003)

Diáktanácsadás a felsőoktatásban. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA. 13–17. p.

GESZTI PÉTER – PAPP LAJOS (2001)

Előszó. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány, 7–8. p.

GYÖRGY PÉTER–TAKÁCS ILDIKÓ–TOLONITS ISTVÁN–WINTERMANTEL ZSOLT (1997)

Lépések a Budapesti Műszaki Egyetemen az egyetemi diáktanácsadó szervezet

kialakításához. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 19–23. p.

HADNAGY JÓZSEF (1995)

Az egri diáktanácsadó iroda működése. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 99–102. p.

HAJDUSKA MARIANNA (1995)

Az egyetemista lét. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 37–41. p.

HAJDUSKA MARIANNA (1997)

Diákkonfliktus – diáktanácsadás. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában*. 1. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 11–13. p.

HAJDUSKA MARIANNA (1997)

Karrierépítés „felsőfokon”. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Felsőoktatási Diáktanácsadás Országos Konferenciája Tanácsadás felsőfokon*. 1. számú füzet. Budapest: FETA. 20–21. p.

HARKÁNYI ADRIEN–KASZÁS JUDIT (2001)

CHOICES, a pályázatkeresést segítő számítógépes tanácsadási rendszer. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány, 31–32. p.

HEGEDŰS T. ANDRÁS (1995)

Elsőéves közgazdász-hallgatók új helyzetben. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 42–55. p.

HERFS, P. (1997)

Diáktanácsadás az Utrechti Egyetemen. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Módszertan, szakmaiság és kulturális beágyazottság. Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához*. Budapest: ELTE BTK DTK. 120–137. p.

ITTZÉS ÁDÁM (2002)

Tapasztalataim és javaslataim a felsőoktatási esélyegyenlőségről. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 52–55. p.

IVEY, A. E.–AUTHIER, J. (1997)

Microcounseling. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Módszertan, szakmaiság és kulturális beágyazottság. Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához*. Budapest: ELTE BTK DTK. 65–75. p.

IZSÓ LAJOS (2003)

Útvonalkövető eszköz fejlesztése az Alkalmazott Pszichológia Alapítvány (APA) honlap fogadtatásának empirikus vizsgálatára az NKFP projekt keretében. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA. 54–57. p.

KAPOSVÁRI JÚLIA (1995)

A primer prevenció jelentősége az egyetemi évek alatt. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 18–22. p.

KAPOSVÁRI JÚLIA (1997)

A felsőoktatási intézményekben működő diáktanácsadók feladata az egészségvédelem tükrében. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 13–17. p.

KAPOSVÁRI JÚLIA (2002)

Az orvos mint segítő, tanácsadó. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 33–36. p.

KASZAB ZSUZSA–SZENDI GÁBOR (1997)

A SOTE Diáktanácsadója. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 53–54. p.

KISHONTI ZSÓFIA (2003)

Az ELTE Kortárssegítő Csoport tevékenységének bemutatása. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA 35–36. p.

KISS ISTVÁN (2002)

Az esélyegyenlőség megteremtésére vonatkozó trendek a felsőoktatás területén. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 25–30. p.

KISS ISTVÁN (2003)

Esélyegyenlőség biztosítását segítő tanácsadó portál létesítése a FETA gondozásában. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA 31–34. p.

KOVÁCS ALEXANDRA–MÁLIK ADRIENN (1997)

Az akkulturalizáció jelensége Magyarországon tanuló külföldi diákok vizsgálata. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Felsőoktatási Diáktanácsadás Országos Konferenciája Tanácsadás felsőfokon*. 1. számú füzet. Budapest: FETA. 53–54. p.

KOVÁCS LÍVIA (2002)

Személyes tapasztalatok a felsőoktatásban tanuló látássérült hallgatók néhány, a tanulmányokat érintő problémájáról. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 50–51. p.

KOZEK LILLA KATALIN (2001)

A karrier-tanácsadás szerepe a felsőoktatásban. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány, 78–85. p.

KRÁZLI ZOLTÁN (2003)

Hallgatói Szolgáltatók Országos Szövetsége (HASZOSZ) bemutatása. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA. 63–69. p.

LIM HYUN JIN (2002)

A fogyatékos hallgatók beilleszkedésének kérdései a felsőoktatási intézményekben. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 43–46. p.

LISZNYAI SÁNDOR (1997)

„... úgy is érezhetnék, övék a jövő”. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában*. 1. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 14–15. p.

LISZNYAI SÁNDOR (1997)

A CHOICES pályaválasztási és -korrekciós program. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában*. 1. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 24–37. p.

LISZNYAI SÁNDOR (1997)

Társadalmi változások és problémák, néhány megoldási kísérlet. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Felsőoktatási Diáktanácsadás Országos Konferenciája Tanácsadás felsőfokon*. 1. számú füzet. Budapest: FETA. 48–51. p.

LISZNYAI SÁNDOR (1997)

Hogyan csináljunk karriert? In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában*. 1. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 16–20. p.

LISZNYAI SÁNDOR (1998)

Vállalkozás és pályakezdő fiatalok. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában. Munkavállalást segítő nyílt napok '98*. 2. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 18–23. p.

LISZNYAI SÁNDOR (1998)

Számítógépes tesztelés és karrier-tanácsadás. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó*

Központjában. Munkavállalást segítő nyílt napok '98. 2. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 16–17. p.

LISZNYAI SÁNDOR (1998)

Az egyetemi képzés – alapképzés. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában. Munkavállalást segítő nyílt napok '98.* 2. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 5–8. p.

LISZNYAI SÁNDOR (2001)

Információs rendszerek és tanácsadás. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban.* Budapest: Soros Alapítvány. 15–29. p.

LISZNYAI SÁNDOR (2003)

Rossz közérzet a magyar universitasban, a hallgatói rossz közérzet okai és a tanácsadás lehetőségei. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban.* Budapest: FETA 58–62. p.

LUDÁNYI ÁGNES (1995)

Felsőoktatási diáktanácsadó létrehozásának és működtetésének lehetőségei. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95.* Budapest: FETA. 73–76. p.

MAGYAR BÁLINT oktatási miniszter levele a konferencia résztvevőikhez. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért.* Budapest: FETA, 2002, 8. p.

MARTIN, L. R. (1997)

A diáktanácsadás mintázatai öt kontinensen. Összefoglalás, összehasonlítás és kitekintés. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Módszertan, szakmaiság és kulturális beágyazottság. Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához.* Budapest: ELTE BTK DTK. 77–119. p.

MENYHÁRTNÉ MAILÁTH NÓRA (1997)

A debreceni „Négyszemközt” működéséről. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diákta-*

nácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 24–25. p.

MONOSTORI BRIGITTA (1997)

Diáktanácsadó Központ az ELTE Bölcsészettudományi Karán. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere.* 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 40. p.

MONOSTORI BRIGITTA (1998)

Karrier-tanácsadás a felsőoktatásban. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában. Munkavállalást segítő nyílt napok '98.* 2. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 14–15. p.

NAGY ZOLTÁN (2001)

Diáktanácsadók az Interneten. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban.* Budapest: Soros Alapítvány. 29–31. p.

NAGY SÁNDOR (2002)

Esélyegyenlőség és társadalom. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért.* Budapest: FETA. 31–32. p.

PAP LÁSZLÓ (2003)

Bevezető. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban.* Budapest: FETA. 7–9. p.

PONGRÁCZ KORNÉLIA (2002)

Új kihívások az informatikaoktatásban: látássérült hallgatók a BME-n. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért.* Budapest: FETA. 104–110. p.

RADVÁNYI KATALIN (1997)

A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Diáktanácsadó Irodája. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere.* 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 18. p.

RAJNAI NADINKA (1997)

A szenzitív családi környezetben felnőtt hallgatókkal folyó munka. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Módszertan, szakmaiság és kulturális beágyazottság. Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához*. Budapest: ELTE BTK DTK

RAJNAI NADINKA (2001)

Bevezető. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány 9. p.

RAJNAI NADINKA (2001)

A tanácsadói kapcsolat, tanácsadás. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány 70–78. p.

RAJNAI NADINKA (2001)

A felsőoktatási tanácsadás a Kodolányi Főiskola Diáktanácsadó és Információs Irodájában. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány 93–104. p.

RAJNAI NADINKA (2001)

Szolgáltatást nyújtó diákközpontok. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány 127–136. p.

RAJNAI NADINKA (2002)

Előszó – A felsőoktatási tanácsadás lehetőségei a fogyatékkal élő hallgatók segítésében. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 1–6. p.

RAJNAI NADINKA (2003)

A diáktanácsadás értékei és veszteségei. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA. 37–40. p.

RITOÓK MAGDA (1995)

Felsőoktatási tanácsadás tapasztalatai és továbbfejlesztésének lehetőségei. In

Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95. Budapest: FETA. 59–62. p.

RITOÓK MAGDA (1997)

A Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület ajánlása a felsőoktatási diáktanácsadás magyarországi intézményrendszerének továbbfejlesztéséhez. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Felsőoktatási Diáktanácsadás Országos Konferenciája Tanácsadás felsőfokon.* 1. számú füzet. Budapest: FETA. 7–10. p.

RITOÓK MAGDA (2002)

A felsőoktatási tanácsadás lehetőségei az esélyegyenlőség megteremtésében. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért.* Budapest: FETA. 14–19. p.

RITOÓKNÉ ÁDÁM MAGDA–SZMEJKÁL SZABOLCS (2001)

Az ELTE BTK Diáktanácsadó Központja. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban.* Budapest: Soros Alapítvány 87–92. p.

RUPP MÁRIA (2002)

Sérült (fogytékkal élő) hallgatók a diáktanácsadásban. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért.* Budapest: FETA. 91–103. p.

SÁRVÁRI GYÖRGY (1995)

A segítő kapcsolat pszichológiájának ismeretelméleti háttere. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95.* Budapest: FETA. 23–24. p.

SERFŐZŐ MÓNIKA (1995)

Kortárssegítő munka tizenévesekkel. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95.* Budapest: FETA. 93–96. p.

SOÓS NÉ FARAGÓ MAGDOLNA (2002)

A felsőoktatás lehetőségei a fogyatékos személyek esélyegyenlőségének előmozdításában. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért.* Budapest: FETA. 67–90. p.

SOÓSNÉ FARAGÓ MAGDOLNA (1995)

Felkészítés az egészségnevelésre a pedagógusképzésben. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 13–17. p.

SOÓSNÉ FARAGÓ MAGDOLNA (1997)

Tárcaelképzések a felsőoktatási diáktanácsadás lehetőségeinek fejlesztéséről. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 10–12. p.

SVÉD TAMÁS (1997)

Mire jó egy gólyatábor? In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Felsőoktatási Diáktanácsadás Országos Konferenciája Tanácsadás felsőfokon*. 1. számú füzet. Budapest: FETA. 44–47. p.

SVÉD TAMÁS (1998)

Sikerre vitt pszichológia. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában. Munkavállalást segítő nyílt napok '98*. 2. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 9–13. p.

SZABÓ OTTÓ (1997)

„Hallgatói információs Centrum” segíti a végzős miskolci gépészmérnökök elhelyezkedését. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 50–52. p.

SZELI EMÍLIA (2002)

Esernyő Alapítvány. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 61–65. p.

SZENES MÁRTA (1995)

A Diákcentrum szerepe a felsőoktatásban tanulók életvezetésében. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 63–66. p.

SZENES MÁRTA (1997)

Kortárs segítség a Szegedi Diákcentrum Universitas tapasztalatainak tükrében. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 28–34. p.

SZENES MÁRTA (2001)

A kortárs segítség szerepe a diáktanácsadók működésében. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány 105–116. p.

SZENES MÁRTA–KATONA EDIT–KATONA MIKLÓS (2001)

A Diákcentrum Universitas, Szeged működésének bemutatása. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány 118–126. p.

SZENES MÁRTA–KATONA MIKLÓS (2002)

A fogyatékossgal élő hallgatók esélyegyenlőségét megeremtő program kezdetei a Szegedi Tudományegyetemen. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Tanácsadás az esélyegyenlőségért*. Budapest: FETA. 40–42. p.

SZENES MÁRTA–KATONA MIKLÓS (2003)

A Szegedi Diákcentrum Universitas működésének bemutatása. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA. 27–30. p.

SZENTKATOLNAY MIKLÓS (2003)

Kortárssegítő program a Debreceni Egyetemen. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA, 25–26. p.

SZILÁGYI KLÁRA (1995)

A tanácsadás, mint humán szolgáltatás. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 3–6. p.

SZÖGI ZOLTÁN–VARGA ATTILA (1995)

Az egyetemi gólyatáborok és a kortárs tanácsadás összefüggése és szerepe az

elsőéves egyetemi hallgatók beilleszkedésében. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 89–92. p.

SZÖVÉNYI ZSOLT (1997)

A diáktanácsadás oktatáspolitikai időszerűségéről. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 7–9. p.

SZÖVÉNYI ZSOLT (1997)

Ki segíti és hogyan a fiatalságot e társadalmi konfliktusok egyént bombázó, formáló és deformáló időszakában? In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Felsőoktatási Diáktanácsadás Országos Konferenciája Tanácsadás felsőfokon*. 1. számú füzet. Budapest: FETA. 3–6. p.

SZÖVÉNYI ZSOLT (2003)

Ahol minden egyes hallgató száz százalék. A tanácsadó szolgálatról. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA, 10–12. p.

TAKÁCS ILDIKÓ (2003)

A diáktanácsadás gyakorlata az európai és az amerikai felsőfokú oktatásban. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA, 41–49. p.

TAKÁCS ILDIKÓ (1995)

Tapasztalatok, tervek, távlatok. A diáktanácsadás lehetőségei a Budapesti Műszaki Egyetemen. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 77–84. p.

TOLONITS ISTVÁN (2001)

Tanulmányi tanácsadás a felsőoktatásban. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány 33–41. p.

TOLONITS ISTVÁN (2001)

BMGE Diákcentrum, Támpon Tanácsadó. In Rajnai Nadinka (szerk.): *Diáktanácsadók a felsőoktatásban*. Budapest: Soros Alapítvány 46–66. p.

TÓTH VERONIKA (1995)

A kortárs segítség tapasztalatai az ELTE Bölcsészkarán. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 85–88. p.

TÓTH VERA (1997)

Identitás és jövőkép egyetemistáknál. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Felsőoktatási Diáktanácsadás Országos Konferenciája Tanácsadás felsőfokon*. 1. számú füzet. Budapest: FETA. 11–19. p.

TÓTH VERONIKA (1997)

Egy „túlélő” tanácsai. In Bíró Edit–Tóth Veronika (szerk.): *Információs és pályatervezési, karrierépítési tanácsadás az ELTE BTK Diáktanácsadó Központjában*. 1. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 8–10. p.

VAJDA ZSUZSA (1995)

A Felsőoktatási Tanácsadás Európai Fórumának (FEDORA) célkitűzései és tevékenysége. In *Felsőoktatási tanácsadás Magyarországon. Hazai körkép '95*. Budapest: FETA. 113–114. p.

VAJDA ZSUZSA (1997)

Beszámoló az AIEVG 1997. évi konferenciájáról. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Felsőoktatási Diáktanácsadás Országos Konferenciája Tanácsadás felsőfokon*. 1. számú füzet. Budapest: FETA. 52–53. p.

VARGÁNÉ DÁVID MÁRIA (2003)

A tanulmányi tanácsadás lehetőségei a felsőoktatásban. In Takács Ildikó (szerk.): *Diáktanácsadás a felsőoktatásban*. Budapest: FETA, 41–44. p.

WESTWOOD, M.–BUJOLD, CH.–SAWATZKY, D. (1997)

A tanácsadó pszichológus és a tanácsadó szakmai identitása. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Módszertan, szakmaiság és kulturális beágyazottság. Szemelvények a felsőoktatási diáktanácsadás elméleti és gyakorlati megalapozásához*. Budapest: ELTE BTK DTK. 3–15. p.

WINDISCH JÓZSEF (1997)

A diáktanácsadás csírái a Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskolán. In Vajda Zsuzsa (szerk.): *Diáktanácsadók működésének szervezeti és szakmai háttere*. 3. számú füzet. Budapest: ELTE BTK DTK. 57–59. p.

ISBN-10: 963-06-1460-X
ISBN-13: 978-963-06-1460-3

Kiadja a Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület
1064 Budapest, Izabella utca 46.
Honlap: <http://www.feta.hu>
E-mail: feta@feta.hu
Telefon: 06-1-461-26-92

Felelős Kiadó: a FETA elnöke
Készült: a MAGENTA Color Nyomdaipari Kft-ben,
1064 Budapest, Izabella utca 48.

